

Helsingin kaupunki

Riskienhallintaraportti 2013

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	5
HELSINGIN KAUPUNKIKONSERNIN MERKITTÄVIMMÄT RISKIT	6
Taloudellisia ja strategisia riskejä	6
Operatiivisia ja muita riskejä	7
Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytila ja kehittäminen.....	8
TIIVISTELMÄT VIRASTOJEN JA LIIKELAITOSTEN SELONTEOISTA	9
KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA	9
Hallintokeskus.....	9
Helsingin Energia.....	9
Helsingin Satama.....	9
Taloushallintopalvelu	10
Talous- ja suunnittelukeskus	10
Tarkastusvirasto	11
RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖTOIMI	11
Hankintakeskus	11
Helsingin tukkutori	12
HKL	12
Palmia	13
Pelastuslaitos.....	14
Rakennusvirasto	15
Stara	15
Ympäristökeskus	16
KAUPUNKISUUNNITTELU- JA KIINTEISTÖTOIMI.....	16
Asuntotuotantotoimisto	16
Kaupunkisuunnitteluvirasto.....	17
Kiinteistövirasto.....	18
Rakennusvalvontavirasto.....	19
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	20
Sosiaali- ja terveystoimisto	20
Varhaiskasvatusvirasto.....	21
SIVISTYS- JA HENKILÖSTÖTOIMI	22
Henkilöstökeskus	22
Kaupunginkirjasto	22
Kaupunginmuseo.....	23
Kaupunginorkesteri.....	23
Korkeasaaren eläintarha.....	23

Kulttuurikeskus	24
Liikuntavirasto	24
Nuorisoasiainkeskus	25
Oiva Akatemia	26
Opetusvirasto	26
Ruotsinkielinen työväenopisto	27
Suomenkielinen työväenopisto	28
Taidemuseo	28
Tietokeskus	29
Työterveyskeskus	30
HAVAINTOJA TYTÄRYHTEISÖJEN SELONTEOISTA	30
NELJÄNNESVUOSITTAIN RAPORTOIVAT TYTÄRYHTEISÖT	30
Finlandia-talo Oy	30
Helsingin Bussiliikenne Oy	31
Helsingin kaupungin asunnot Oy	31
Helsingin Leijona Oy	32
Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy ja Kalasataman jätteen putkikeräys Oy	32
Mitox Oy	33
Oy Gardenia-Helsinki Ab	33
Suomen Energia-Urakointi Oy	33
UMO-säätiö	34
PUOLIVUOSITTAIN RAPORTOIVAT TYTÄRYHTEISÖT	34
KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA	34
Helen Sähköverkko Oy	34
Helsingin Matkailu Oy	35
Helsinki Abroad Ltd Oy	36
Helsinki Region Marketing Oy	36
MetropoliLab Oy	36
Oy Mankala Ab	37
RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖTOIMEN TOIMIALA	37
Helsingin Konsernihankinta Oy	37
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	37
Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy	38
Suomenlinnan Liikenne O.Y. – Sveaborgs Trafik A.B.	38
Työmaahuolto Oy Ab	38
KAUPUNKISUUNNITTELU- JA KIINTEISTÖTOIMEN TOIMIALA	39
Hansasilta Koy	39
Helsingin Asumisoikeus Oy	39
Helsingin Tennispalatsi Koy	40

Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy.....	40
Helsingin Toimitilat Koy	41
Helsingin Väylä Oy	41
Helsingin Ympäristötalo Koy.....	42
Itä-Pasilan Pysäköinti Oy	42
Kaapelitalo Koy	42
Kaisaniemen Metrohalli Koy	43
Kiinteistö Oy Helsingin Malminkatu 3	43
Kiinteistö Oy Intiankatu 31	44
Lasipalatsin Mediakeskus Oy	44
Malmin Liiketalo Oy	44
Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	44
Pakkalantie 30 Koy	45
Palvelukeskus Albatross Oy	45
Puistolan Pankkitalo Koy	45
Rastilankallion päiväkotiy Oy	45
Töölönlahden Pysäköinti Oy.....	46
Viikin viher- ja ympäristötietokeskus Koy	46
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN TOIMIALA	46
Helsingin Seniorisäätiö	46
Niemikotisäätiö	47
Oulunkylän sairaskotisäätiö	48
PosiVire Oy.....	48
SIVISTYS- JA HENKILÖSTÖTOIMEN TOIMIALA	49
Helsingin Musiikkitalon säätiö.....	49
Helsingin seudun kesäyliopistosäätiö	49
Helsingin teatterisäätiö	50
Helsinki Stadion Oy	50
Helsinki-viikon säätiö	51
Jääkentäsäätiö.....	51
Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy, Urheiluhallit Oy ja Vuosaaren Urheilutalo Oy	51
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	52
Stadion-säätiö	52

JOHDANTO

Kaupunginkanslia on laatinut raportin virastojen ja liikelaitosten sekä neljännes- ja puolivuositain kaupunginhallituksen konsernijaostolle raportoivien tytäryhteisöjen merkittävimmistä riskeistä ja riskienhallinnan tilasta. Nyt laadittu raportti perustuu kunkin viraston, liikelaitoksen ja tytäryhteisön vuoden 2013 tilinpäätöksen yhteydessä antamaan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan selontekoon.

Raporttiin sisältyy myös arvio kaupunkikonsernin merkittävimmistä riskeistä sekä tietoja riskienhallinnan ja sisäiseen valvonnan kehittämistoimista.

Vuosittain laadittava riskienhallintaraportti on osa johdon raportointia, ja sen tavoitteena on muodostaa kaupunkikonsernin johdolle kokonaiskuva kaupunkikonsernin riskienhallinnasta.

KAUPUNGINKANSLIA
Talous- ja suunnitteluosasto

Julkaisija: Helsingin kaupunginkanslia
Sarja: Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2014:16
Nimike: Riskienhallintaraportti 2013
ISSN-L 2242-4504
ISSN 2323-8135
ISBN 978-952-272-679-7
Tiedustelut: Mika Häkkinen, riskienhallinnan asiantuntija, puh. (09) 310 36334
Kansi: The Tall Ships Races Helsinki 2013, Seppo Laakso

HELSINGIN KAUPUNKIKONSERNIN MERKITTÄVIMMÄT RISKIT

Taloudellisia ja strategisia riskejä

Vuosi 2013 oli Helsingin kaupungin taloudessa hieman talousarviossa odotettua myönteisempi. Kaupungin talous toteutui jokseenkin samalla tasolla kuin vuonna 2012, mutta oli kuitenkin selvästi vuotta 2011 heikompi. Kaupungin palvelutuotannon toimintamenojen kasvu oli 3,6 prosenttia, kun se edellisellä vuonna oli noin 4,8 prosenttia. Vuodesta 2008 Helsingin lainakanta on yli kaksinkertaistunut nykyiseen noin 1,5 miljardiin euroon. Kasvua vuodentakaisesta oli vuoden 2013 lopussa noin 289,9 milj. euroa. Lainakannan nopean kasvuvauhdin taltuttamiseksi Helsinki on pyrkinyt viime vuosina parantamaan palveluntuotannon tuottavuutta hillitsemällä vuosittaisten toimintamenojen kasvuvauhtia. Vuonna 2013 menokasvua saatiin taitettua edellisvuoden korkealta tasolta, mutta edelleen Helsingin menokasvu oli selvästi koko maassa toteutunutta suurempi, sillä koko maassa kuntien ja kuntayhtymien menokasvu jäi ennakkotietojen mukaan 2,6 prosenttiin. Kaupungin vuosikate oli hieman edellisvuotta parempi, mutta tulorahoitus ei edelleenkään riittänyt investointien rahoittamiseen. Tämä epäsuhta on näyttäytynyt viime vuosina nousseena lainakantana.

Valtiovarainministeriön 19.12.2013 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen taloustilanne näyttää synkältä. Viime vuosien aikana odotukset euroalueen talouskasvun viiriämisestä ovat osoittautuneet optimistisiksi. Suomessakin bruttokansantuote on pysynyt jokseenkin ennallaan kevään jälkeen eikä kasvu ole käynnistynyt odotetusti. Sen seurauksena vuonna 2013 talouden arvioidaan supistuneen 1,4 prosenttia ja vuonna 2014 arvioidaan päästävän vain maltilliseen 0,8 prosentin kasvuun. Tuleville vuosille näköpiirissä oleva varsin matala kokonaistuotannon kasvu heijastuu kuntien taloustilanteeseen verotulokasvun jäädessä lähivuosina matalalle tasolle.

Kaupungin taloutta on lähdetty tasapainottamaan kaupunginvaltuuston vuosien 2013–2016 strategiaohjelmassa linjatulla tavalla. Keskeinen osa tätä on valtuuston asettama menojen kasvua hidastava tavoite, jossa emokaupungin käyttömenojen kasvu pidetään kustannustason nousun sekä asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 prosentin tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Toinen valtuuston strategiaohjelman linjaus on rahoittaa nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla sekä vuotuisten investointien rahoittaminen 435 miljoonaa euroon. Molemmat tavoitteet linjattiin syksyllä koskemaan vuosia 2014–2017.

Kuntalain yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva siirtymäaika päättyy pääosin vuoden 2014 lopussa. Helsingin kaupunki järjestää siirtymäajan päättymiseen mennessä yhtiöittämisvelvollisuuden alaiset toimintonsa siten, että se ei harjoita tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla, elleivät kyseiset tehtävät ole kuntalaissa tarkoitetun yhtiöittämisvelvollisuutta koskevan poikkeuksen piirissä. Yhtiöittämisvelvoitteen täytäntöönpano vaikuttaa merkittävästi kaupunkikonsernin rakenteeseen.

Helsingin Energian kertyneistä pääomista on viime vuosina voitu siirtää kaupungin palvelujen rahoittamiseen vuosittain merkittävä summa rahaa. Ilman näitä siirtoja kaupungin talous ei olisi talouden kasvaessakaan ollut tasapainossa. Helsingin Energian kehitysohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa tammikuussa 2012. Kehitysohjelman investointien, energiemarkkinoiden kilpailutilanteen sekä tulevan yhtiöittämisvelvoitteen vuoksi kaupungin talouden liikkumavara kapenee tulevina vuosina merkittävästi.

Helsingin vuoden 2015 talousarviota valmistellaan yhtä aikaa Helsingin Energian yhtiöittämisvalmistelujen kanssa. Kaupungin taloustilanne muuttuu oleellisesti Helsingin Energian liiketuloksen tulovirran kohdentuessa energiatuotannon investointeihin.

Energian liiketuloksen tulovirrat kaupungille vähenevät vuosien 2013–2014 arviolta noin 220 milj. euron vuosittaiselta tasolta noin 80–90 milj. euron vuosittaiselle tasolle. Tämä tarkoittaa sitä että, taloustavoitteisiin pääsemiseksi joudutaan vuonna 2015 selvästi kiristämään kaupungin taloudenpitoa. Arviot tulovirran vähenemisestä ovat niin merkittäviä, että toimintamenojen kasvun on oltava vuosina 2015–2017 matala, jotta strategiaohjelman mukainen 435 milj. euron investointiraami sekä joukkoliikenneinvestointien mukainen investointitaso voidaan rahoittaa ilman merkittävää lisävelkaantumista.

Riskien hallinta:

- Taloudellisten riskien vaikutukset huomioidaan talousarvioprosessissa.
- Taloudelliseen epävarmuuteen liittyviä riskejä on pyritty vähentämään muun muassa strategiaohjelmaan sisältyvillä menojen kasvun hidastamisesta, tuottavuuden parantamisesta sekä investointien rahoitusta ja rajaamista koskevilla tavoitteilla.

Rakennetun varallisuuden hallinnan ongelmien ja rakentamisen laadun heikkouden seurauksena aiheutuu muun muassa korjausvelan ja käyttö- ja ylläpitokustannusten kasvua sekä kosteus- ja sisäilmaongelmia, joilla on merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Riskien hallinta:

- Kiinteän omaisuuden myyntiä jatketaan investointien rahoittamiseksi ja korjausvelan hallitsemiseksi.
- Kiinteistöjen omistamisen ja ylläpidon prosesseihin liittyviä haasteita on selvitetty osana teknisen puolen virasto- ja vastuurakenteen perusselvitystä.
- Rakennetun varallisuuden hallintaan ja rakentamisen laatuun liittyy riskejä, joista voi aiheutua muun muassa korjausvelan ja käyttö- ja ylläpitokustannusten kasvua sekä kosteus- ja sisäilmaongelmia. Näillä voi olla merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Toimintaympäristön muutokseen liittyvinä riskeinä on tunnistettu muun muassa sosio-ekonomisia ja demografisia tekijöitä sekä lainsäädännöstä johtuvia muutoksia, joilla on vaikutuksia kaupungin toimintaan.

Riskien hallinta:

- Strategiaohjelmaan sisältyy useita toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan kaupunkilaisten hyvinvointia ja Helsingin vetovoimaa.
- Kaupunki on selvittänyt ja valmistellut tarvittavia yhtiöittämissä kilpailuneutraliteettiin liittyen.

Operatiivisia ja muita riskejä

Kaupunkitasolla tarkasteltuna toiminnalliset tavoitteet toteutuivat useilla toimialoilla varsin hyvin.

Toimintaympäristön ja palvelutuotannon muutoksiin liittyvinä riskeinä on tunnistettu myös prosessi-, liiketoiminta- ja jatkuvuusriskejä. Toiminnan sujuvuuteen ja jatkuvuuteen liittyviä riskejä ovat henkilöstön eläköityminen, muuttuvat osaamistarpeet sekä riippuvuus kriittisten osaamisalueiden avainhenkilöistä.

Sisäiset ja ulkoiset ICT-riskit tuovat haasteita prosessien häiriöttömälle jatkuvuudelle. Tietojärjestelmien uudistamiseen ja käyttöönottoon liittyy myös taloudellisia ja toiminnallisia haasteita.

Riskien hallinta:

- Kaupunki on jatkanut hallintokuntarajat ylittävien prosessien kehittämistä. Operatiivisten riskien hallintaa kehitetään myös osana laatutyötä ja toiminnan jatkuvuuden varmistamista.
- Avainhenkilöriskejä pyritään hallitsemaan ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla, toimivilla sijaisjärjestelyillä ja osaamisen kehittämällä.
- Tietojärjestelmähankkeiden merkittävimpiä riskejä käsitellään hankkeiden ohjaus- ja seurantaryhmissä.

Kiinteistöihin ja turvallisuuteen kohdistuu muun muassa onnettomuus-, palo- ja vuotoriskejä. Näistä ei aiheutunut vuonna 2013 merkittäviä kaupunkitasoisia vahinkoja.

Riskien hallinta:

- Kaupunki on varautunut tiettyihin henkilö- ja omaisuusriskeihin ennaltaehkäisyä lisäksi vakuutusrahastolla ja vakuutuksilla.

Oikeuspalveluissa on vuoden 2013 lopussa ollut hoidettavana yhteensä neljä oikeudellista asiaa, joihin sisältyy oleellisia taloudellisia vaatimuksia kaupunkia kohtaan.

Edellä esitettyjen lisäksi riskeinä on tunnistettu muun muassa henkilöstöön, maineeseen, palvelutarpeiden kasvuun ja kysynnän muutoksiin, sopimuksiin ja väärinkäytöksiin liittyviä epävarmuustekijöitä, joilla voi toteutuessaan olla negatiivisia vaikutuksia kaupungille.

Arvio merkittävimmistä riskeistä perustuu muun muassa riskienhallinnan koordinaatioryhmän vuonna 2013 tekemään riskienarviointiin sekä virastojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen osavuosisikatsauksissa ja tilinpäätöstiedoissa raportoimiinsa merkittävimpiin riskeihin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytila ja kehittäminen

Arvioiden perusteella kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on kohtuullisella tasolla.

Virastot, liikelaitokset ja tytäryhteisöt ovat tunnistaneet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan puutteita ja kehittämiskohteita. Sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa ei ole havaittu kaupunkitasolla merkittäviä puutteita vuonna 2013. Riskienhallinnan koordinaatioryhmä teki kaupunkikonsernitason merkittävien riskien arvioinnin, jossa se tunnisti ja priorisoi riskienhallinnan kehittämiskohteita. Kaupunginvaltuusto päätti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteista ja lisäsi johtosääntöihin määräykset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä ja vastuista.

Vuoden 2014 aikana virastoissa, liikelaitoksissa ja tytäryhteisöissä kehitetään edelleen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa muun muassa päivittämällä riskienhallintasuunnitelmia, kehittämällä ennakointia ja parantamalla ennustetarkkuutta sekä kehittämällä riskienhallinnan raportointia ja seurantaa.

Kaupunginkanslian johdolla toimiva, keskeisten virastojen ja liikelaitosten muodostama riskienhallinnan koordinaatioryhmä ohjaa ja koordinoi kaupunkikonsernin riskienhallintaa. Kaupunginkanslia ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä valmistelee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen mallin ja ohjeet. Virastot, liikelaitokset ja tytäryhteisöt laativat kuvaukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuvauksissa esitetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet ja menettelyt. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan yleisohje päivitetään.

TIIVISTELMÄT VIRASTOJEN JA LIIKELAITOSTEN SELONTEOISTA

KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA

Hallintokeskus

Viraston johto on säännöllisesti osallistunut koulutuksiin riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan osaamisen kehittämiseksi. Vuodelle 2013 suunniteltuja riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämistoimenpiteitä ei kaikilta osin toteutettu muun muassa kaupunginkanslian organisaatiouudistuksesta johtuvista syistä. Organisaatiouudistuksesta johtuen kaupunginkanslian riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittäminen on kirjattu Kanslian toimintasuunnitelmaan vuodelle 2014.

Hallintokeskuksen arvion mukaan sähköinen asianhallinta ja kokouskäytäntö (Ahjo) sisältävät toiminnallisia tietojärjestelmiin liittyviä riskejä. Näiden varalta on kehitetty varajärjestelmiä. Toisaalta Ahjo on yksi riskien hallintakeinoista, joka mahdollistaa asioiden käsittelyn ja päätöksenteon läpinäkyvyyden ja laillisuuden valvonnan.

Helsingin Energia

Liikelaitoksen sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty viemällä riskienhallinta-ajattelu osaksi kaikkea toimintaa. Riskienhallinnassa tunnistetaan eri riskimuodot ja ylläpidetään dokumentoidut toimintaohjeet.

Tekemänsä itsearviointin perusteella Helsingin Energia esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Energiakaupan toimintaperiaatteet ja riskienhallinta -käsikirja uudistettiin vuoden aikana. Käsikirjan rakenne uudistettiin kokonaisuudessaan ohjeistuksen selkeyttämiseksi ja käsikirjan hallittavuuden parantamiseksi.

Sähkömarkkinoiden vaihtelut ovat voimakkaita ja ennustettavuuden arvioidaan heikentyvän. Kilpailu loppuasiakasmarkkinoilla kiristyy. Sähköpörssihintojen vaihtelu aiheuttaa liiketoimintariskejä tukku- ja loppuasiakasmyyntissä sekä sähkön hankinnassa. Helsingin Energia varautuu riskeihin suojaamalla hankintaa ja myyntiä johdannaisilla. Polttoaineiden hankinnassa merkittävimmät riskit ovat volyyymi- ja hintariski. Näitä riskejä hallitaan mm. sopimuksien avulla. Voimalaitoskiinteistöt on vakuutettu kaupungin vakuutusrahastossa ja voimalaitosten tuotanto keskeytysvakuutuksella.

Helsingin Satama

Helsingin Satama on määritellyt merkittävimmät strategiset, operatiiviset sekä henkilöstöön ja omaisuuteen liittyvät riskit. Helsingin Satama kävi läpi vuonna 2013 kaikki riskilajit pyrkien tunnistamaan erityiset riskikohteet, joita on tutkittava erillisillä riskikartoituksilla.

Merkittävä osa riskikohteista, kuten pelastus-, ISPS- ja vaarallisten aineiden suunnitelmat, ovat lakisääteisiä ja toistuvuus niiden osalta toteutuu lakien edellyttämällä tavalla.

Riskienhallintaa sivuavat asiakaspalautteet ja läheltä piti -tilanteet käsitellään toimintajärjestelmän osana ja johdon katselmuksessa. Työsuojelutoimikunta arvioi lisäksi vuosittain työntekoon ja työhyvinvointiin liittyviä vaaroja yhteistyössä työterveyskeskuksen kanssa. Näissä mahdollisesti havaitut puutteet korjataan. Satamatoiminnan ympäristöluvuissa määritellään sataman ympäristönäkökohtiin kohdistuvat vaatimukset ja reunaehdot.

Toimintojen menettely- ja toimintatavat on kuvattu Helsingin Sataman toimintajärjestelmässä, joka on sertifioitu vastaamaan ISO 9001, ISO 14001 ja OHSAS 18001 -järjestelmiä. Sisäisillä auditoinneilla arvioidaan vuosittain toiminnan laadukkuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Ulkoinen arvioija DNV arvioi vuosittain toimintajärjestelmän ja sisäisten auditointien toimivuutta.

Taloushallintopalvelu

Taloushallintopalvelun (Talpa) johtoryhmä on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta viimeksi lokakuussa 2013. Syksyllä 2013 arvioitiin toiminnan kannalta merkittävimmät riskit, jossa kiinnitettiin erityistä huomiota riskien hallintatoimenpiteisiin ja kehittämiseen. Riskien tunnistamisessa käytettiin apuna riskienhallinta ja sisäinen valvonta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohjetta ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän laatimaa riskienarvioinnin menetelmäkuvausta. Lisäksi hyödynnettiin sisäisen valvonnan seurantataulukkoa ja sen päivittämisessä esiin tulleita kehittämiskohteita.

Vuonna 2013 Talpassa toteutettiin koko organisaation kattava itsearviointi, jonka tuloksina nousseet kehittämiskohteet otettiin myös riskienarviointiprosessissa huomioon.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty suunnittelemalla ns. jatkuvuudenhallinnan seurantataulukko, jonka avulla varmistetaan keskeisten valvontaan ja toimintaan liittyvien tehtävien ja toimenpiteiden toteuttaminen ja vastuut. Jatkuvuudenhallinnan seuranta kytketään osaksi johdon raportointia vuoden 2014 alusta lukien.

Talpan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on melko hyvä: riskienhallinta ja sisäinen valvonta on kytketty johtamiskäytäntöihin, toimintaan ja ohjeistukseen. Valvonta on vastuutettu ja sitä seurataan. Valvonnan välineitä kehitetään aktiivisesti.

Talpa on arvioinut syksyllä 2013 toteutetussa ja Talpan joryn 21.1.2014 hyväksymässä riskienhallintasuunnitelmassa merkittävimmiksi riskeiksi seuraavat viisi riskiä:

- tietojärjestelmien hallitsemattomuus,
- puutteellinen tietoturva,
- sisäisen valvonnan pettäminen palvelutuotannossa ja operatiivisen toiminnan tasolla,
- henkilöressurssien ja osaamisen sopeuttaminen toimintaan epäonnistuu sekä
- ostopalvelujen kustannusten hallitsemattomuus.

Kullekin riskille on määritelty useita hallintakeinoja.

Talous- ja suunnittelukeskus

Talous- ja suunnittelukeskuksen osastot ovat arvioineet riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta yksiköittäin hyödyntäen muun muassa toimintasuunnitelmaa ja sen toteutumisen arviointia, riskienhallinnan kypsyyksimallia ja kaupungin sisäisen valvonnan muistilistaa sekä EFQM - itsearvioinneista saatuja tuloksia. Arvioiden perusteella riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Vuodelle 2013 suunniteltuja riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämistoimenpiteitä ei kaikilta osin toteutettu muun muassa kaupunginkanslian perustamisesta johtuvista syistä. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittäminen on kirjattu kaupunginkanslian toimintasuunnitelmaan vuodelle 2014.

Talous- ja suunnittelukeskuksen merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät muun muassa kaupungin taloudellisen tilanteen epävarmuuteen, poikkihallinnollisiin prosesseihin sekä henkilöstön osaamiseen, vaihtuvuuteen ja hyvinvointiin. Lisäksi riskeinä on tunnistettu tietojärjestelmähäiriöt ja poikkeustilanteet ulkopuolisten palvelutoimittajien tuottamien kaupunkiyhteisten tietotekniikkapalvelujen toimivuudessa.

Tarkastusvirasto

Tarkastusviraston johtoryhmä on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta sekä niihin liittyviä kehittämistarpeita muun muassa kehittämissuunnitelmien seurannan ja sisäisten ohjeiden päivittämisen yhteydessä. Tekemänsä itsearviointin perusteella tarkastusvirasto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Kuluneella tilikaudella ei ole havaittu merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan epäkohtia.

Vuoden 2013 aikana riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa kehitettiin panostamalla erityisesti kaupungin tilintarkastuskilpailutuksissa onnistumiseen ja hyvän yhteistyön käynnistämiseen uuden tarkastuslautakunnan ja uuden JHTT-tilintarkastusyhteisön kanssa. Vuonna 2013 toteutettiin myös EFQM-mallin mukainen itsearviointi merkittävimpien toimintaan ja tuloksiin liittyvien kehittämiskohtien esiin saamiseksi.

Kehittämishankkeissa on otettu monipuolisesti huomioon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan edistäminen. Vuonna 2013 on painotettu henkilöstön työterveyteen, -suojeluun ja -turvallisuuteen sekä työssä jaksamiseen liittyviä toimenpiteitä. Vuonna 2014 päivitetään viraston strategia, riskienhallintasuunnitelma ja henkilöstöohjelma.

Merkittävimpiä riskejä ovat toimintaympäristön muutokset, tiukkeneva talous, henkilöstön osaamisen kehittäminen, työssä jaksaminen ja kasvavat tietojärjestelmäkustannukset, kaupunkiyhteisiin tietojärjestelmiin liittyvät häiriöt ja ulkopuolisten palvelutoimittajien vaikutus tietotekniikkapalvelujen toimivuuteen.

Henkilöstön osaamisen sovittaminen informaatioteknologian nopeaan kehitykseen ja tuottavuuden parantamiseen on haaste työhyvinvoinnille, jonka ylläpitämiseen on panostettu ja joka on virastossa saatu erinomaiselle tasolle. Johtoryhmäarvion mukaan riskien hallinnassa on onnistuttu hyvin.

RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖTOIMI

Hankintakeskus

Hankintakeskuksella on omaan toimintaansa ja ydinprosesseihinsa liittyvä riskienhallintasuunnitelma, jossa on kuvattu tarkemmin merkittävimmät riskit ja niiden hallinta.

Kilpailuttamistoiminnan lainmukaisuuden ja ympäristötavoitteiden varmistamiseksi hankintakeskuksen henkilökuntaan kuuluvat hankintalakimies ja ympäristöasiantuntija. Lisäksi jokainen hankintakilpailutus tavoitteinen ja riskeineen käsitellään johtoryhmässä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja kehittämistarpeita arvioidaan tarpeen mukaan toiminnan seuranta-, suunnittelu- ja kehittämispalaverissa, johtoryhmässä ja yhteistyöneuvotteluissa taloushallintopalvelukeskuksen kanssa. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan selonteko käsitellään johtoryhmässä vuosittain. Hankintakeskus esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Kaupungin riskienarvioinnissa 2013 on tunnistettu hankintoihin liittyviä riskejä ja niiden hallinnan parantamiseen tähtäviä kehittämistoimenpiteitä, joista osa on suunnattu erityisesti hankintakeskuksen vastuulle. Merkittävimpiä riskejä ovat hankintojen kilpailut-

tamiseen, tietojärjestelmiin ja toimitilojen käyttöön liittyvät riskit. Edellä kuvatut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisperiaatteet muodostavat perustan riskien hallinnalle, jota täydentävät riskienhallintasuunnitelma ja kaupungin riskiarvioinnin 2013 kehittämistoimenpiteet.

Helsingin tukkutori

Tukkutorin riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan suunnitelma päivitettiin vuonna 2013, ja sen toteutumista arvioidaan johtoryhmässä. Tukkutorin kolmen yksikön päälliköt vastaavat pääsääntöisesti oman yksikkönsä talouden ja toiminnan riskeistä, ja kokonaisuudesta vastaa toimitusjohtaja. Pääpaino on taloudellisten riskien minimoimisessa.

Tukkutorin arvion mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta on nykytilanteessa aiempaa vaikeampaa mm. yleisen taloudellisen tilanteen takia. Kauppahallien peräkkäiset remontit ja tukkutorialueelle rakentuva Teurastamo voivat olla riskejä, joilla on suuri merkitys toimintaan. Nämä riskit on tiedostettu ja hankkeiden onnistumista arvioidaan jatkuvasti. Onnistuessaan kaikki hankkeet tuottavat Tukkutorille lisätuloja ja selvää lisäarvoa kaupunkilaisille ja elinkeinotoiminnalle.

Helsingin Tukkutorin riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila heikentyi selvästi, kun Kauppahalli- ja toripalvelun yksikkö liitettiin Tukkutoriin. Suurin riski kohdistui palvelukassan toimintaan. Vuoden 2013 aikana palvelukassan toiminta parani osaamisen lisääntyessä. Tehtävät saatiin vastuutetuiksi ja ohjeistetuiksi, ja kirjanpidolliset täsmäykäytännöt sovituiksi.

Tukkutorin merkittävin toiminnallinen riski on teknisesti vanhentunut pakastamo, jonka häiriöt ovat riski lähiympäristön asukkaille ja tukkutorialueen toimijoille. Vanhan pakastamolaitoksen riskit kasvavat vuosi vuodelta, kun laitos ikääntyy.

Riskejä on minimoitu talon sisäisen työryhmätyöskentelyn, ulkopuolisen suunnittelun ja arviointien avulla.

HKL

HKL:n riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on toteutettu tekemällä riskienkartoitus ja kokoamalla riskienhallintaraportti, jossa on arvioitu riskien todennäköisyyttä ja suuruutta sekä mahdollisia toimenpiteitä riskien todennäköisyyden pienentämiseksi. Sisäinen valvonta on järjestetty osana johtamista sekä erityisohjeistuksella esimerkiksi ohjeistamalla kassojen ja varastojen valvonta ja tarkastukset.

HKL:n riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu Helsingin sisäisen tarkastuksen toimesta vuonna 2012. HKL ei ole arvioinut itse riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta vuonna 2013. HKL:n it-searviointi riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta tehdään vuonna 2014. HKL:n riskienhallinta ja sisäinen valvonta on ajan tasalla ja vähintäänkin tyydyttävällä tasolla.

HKL päivittää riskikuvaukset ja riskienhallintaraportin vuosittain helmikuun loppuun mennessä. Tällöin riskien arvioinnissa esiin tulleet resurssointitarpeet voidaan ottaa huomioon seuraavan vuoden talousarviossa ja investointitarpeet seuraavien vuosien investointisuunnitelmassa.

Johtamisjärjestelmän yhtenäistämiseksi HKL on aloittanut toimintakäsikirjan toteuttamisen, jonka tavoitteena on saada aikaan sertifioidut laatu-, ympäristö- ja työturvallisuusjärjestelmät. Toimintakäsikirjassa dokumentoidaan yhtenäisesti HKL:n johtamisen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt. HKL-Metrolin tekee tässä yh-

teydessä kirjallisen johtamisjärjestelmän kuvauksen ja siihen perustuvan toimintasuunnitelman.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana parantamalla riskienhallinnassa tunnistettujen toimenpiteiden liittymistä talousarvioon ja investointihankkeisiin sekä päivittämällä riskienhallintaraporttia. HKL:n hankintamenettelyjen ohjeistusta on yhtenäistetty ja hankesuunnitelmiin on sisällytetty hankekohtainen riskiarviointi.

Merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat metron suurten investointihankkeiden eteneminen ja niiden yhteensovittaminen keskenään sekä investointien rahoitukseen sisältyvä korkoriski. Huolimatta automaattimetrohankkeen etenemisen varmistamiseksi toimittajan kanssa vuonna 2012 tehdystä sopimuksesta, jossa sovittiin menettelytavoista avoimien asioiden edistämiseksi ja erimielisyyksien ratkaisemiseksi, ei toimittajan vahvistusta hankkeen aikataulusta saatu vuoden 2013 loppuun mennessä. Vuoden 2014 alun tietojen mukaan automaattimetron valmistuminen siirtyisi syksyyn 2016.

Palma

Palma on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta riskienhallinnan kypsyysmallin avulla. Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Palma esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävällä tasolla.

Arvioinnissa todettiin että, kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaatii liiketoimintayksiköissä tehtävä riskienhallinnan seuranta ja toteutus. Näiden kehittämiseksi vuonna 2013 otettiin käyttöön uusi riskienhallintajärjestelmä, joka on uudenlainen raportointiväline yksiköiden riskienhallinnan tueksi.

Vuonna 2013 Palmian sisäisessä valvonnassa keskityttiin hankintojen, hankintavaltuuksien ja julkisiin hankintoihin liittyvän lainsäädännön noudattamisen valvontaan sekä harmaan talouden torjuntaan. Riskienhallinnan osalta liikelaitoksen yksiköt toteuttivat yksikkökohtaiset riskikartoitukset, joiden pohjalta laadittiin liikelaitoksen riskienhallintasuunnitelma. Yksiköt seuraavat merkittävimmille riskeille määriteltyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta omassa toiminnassaan.

Vuoden 2014 aikana kehittämiskohteina ovat harmaan talouden torjunta sekä turvallisuus- ja työturvallisuusosaaminen. Harmaan talouden torjunnan tehokkuuden lisäämiseksi astuu voimaan laki 1.7.2014 rakentamiseen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta. Tämän vuoksi Palmiassa kehitetään toimintatapa tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi. Turvallisuus- ja työturvallisuusosaamista kehitetään sisäisellä auditoinnilla, ohjeistuksilla sekä koulutuksella.

Palma -liikelaitoksen merkittävin riski on toiminnan oikeudelliseen muotoon mahdollisesti liittyvät nopeat muutokset ja sen aiheuttamat seuraukset toimintaedellytyksissä. Kuntalain uudistaminen ja kilpailulainsäädäntö vaikuttavat Palmian hallintomalliin ja liikelaitoksen uusasiakashankintaan. Edellä esitetyille riskeille ei ole laadittu erityisiä hallintatoimenpiteitä, koska ne on katsottava Palmiasta riippumattomiksi ulkoisiksi riskeiksi.

Palmian ruokatuotantoon ja sen häiriöttömään jatkumiseen liittyy edelleen merkittäviä riskejä, sillä tuotantolaitos ja ravintokeskukset ovat teknis-taloudellisen elinkaarensa loppuvaiheessa. Näitä riskejä hallitaan priorisoimalla ja toteuttamalla välttämättömiä korjausinvestointeja.

Pelastuslaitos

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu mm. käyttämällä kaupungin riskienhallinnan koordinaatioryhmän laatimaa riskienhallinnan taulukkoa. Arviointiin on osallistunut johtoryhmän jäsenet ja toiminto-, alue- ja yksikön-päälliköt. Arvioinnissa tarkasteltiin edellisvuoden kehittämiskohteet ja arvioitiin tulevan vuoden merkittävimmät kehittämisalueet.

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella pelastuslaitos esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvällä tasolla. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteiksi organisaation toimintaprosessien tehostaminen sekä strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden selkeyttäminen tukemaan kaupungin strategiaohjelmaa.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana selkeyttämällä ti-livelvollisten vastuita, valtuuksia ja tehtäviä, talouden tavoitteiden seuranta on kehitetty ja hankintaprosesseja tarkennettu.

Vuonna 2014 lisätään valvontatoimenpiteitä sekä riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tietoutta johtamisen välineenä. Pelastuslaitos laatii kuvauksen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta, jossa esitetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet ja menettelyt. Lisäksi panostetaan tulos- ja kehityskeskusteluihin.

Strategiset riskit:

Henkilöstön toimintakyvyn ylläpitäminen, ikääntyvä henkilöstö ja ensihoidon kuormittavuuden tuomat toiminnalliset haasteet.

Hallintakeinot:

Uusi organisaation matriisimalli mahdollistaa töiden jakamisen uudella tavalla eri ammattiryhmissä. Painopiste pelastustoimen osastolla on siirretty ennaltaehkäisevään työhön, mm. kaikki paloviranomaiset suorittavat palotarkastuksia. Yhteistyötä tehdään hätäkeskuslaitoksen ja eri ministeriöiden kanssa ei kuljetusta vaativien ensihoitotehtävien määrän vähentämiseksi.

Pelastustoimen ja muiden turvallisuusviranomaisten tietojärjestelmien yhteensovittaminen kaupungin yhteisten tietojärjestelmien kanssa

Hallintakeino:

Yhteistyö ja ennalta ehkäisevät toimet

Operatiiviset riskit:

Maanalaisten tilojen ja korkeiden rakennusten lisääntyvä rakentaminen lisää teknisiä ja fyysisiä haasteita pelastushenkilöstölle ja -kalustolle.

Hallintakeinot:

Vaikuttaminen kaupunkisuunnitteluun ja viranomaisyhteistyöhön pääkaupunkiseudulla sekä operatiivisen osaamisen ylläpitäminen.

Sään ääri-ilmiöiden vaikutusten ongelmat (sähkökatkot, tulvat) ja suuronnettomuuksien kerrannaisvaikutukset

Hallintakeino:

Panostetaan oikea-aikaisen tilannekuvan ylläpitämiseen, sisäiseen ja ulkoiseen tiedottamiseen, riskienhallinta- ja valmiussuunnitelmien päivittämiseen sekä henkilökunnan kouluttamiseen häiriötilanteita varten.

Rakennusvirasto

Rakennusviraston sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty osana osastojen prosesseja ja toimintajärjestelmiä. Toimintajärjestelmät toimivat viraston keskeisinä riskienhallintavälineinä ja niissä esitetään vastuutahot ja toimintatavat riskien torjumiseksi. Rakennusvirasto arvioi, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä.

Virasto on päivittänyt strategiansa, ja sen toimeenpano käynnistyy alkuvuonna 2014 viraston yhteisten kehittämishankkeiden määrittelyllä. Viraston prosessien riskienarviointi on otettu osaksi viraston yhteisen toimintajärjestelmän kehittämistyötä. Viraston ydinprosessit on tunnistettu ja toimintajärjestelmää täydennetään tuki- ja osaprosessien kuvauksilla. Riskikartoitus on kytketty osaksi prosessien johtamista ja riskiarviointi tehdään kaupungin ohjeistukseen pohjautuen.

Vuoden 2014 aikana jatketaan viraston ydinprosessien kuvaamista. Prosessien kuvaamisen yhteydessä arvioidaan niihin liittyvät merkittävimmät riskit.

Merkittävä osa rakennusviraston riskeistä liittyy viraston hallinnoimiin yleisiin alueisiin ja niiden rakenteisiin. Näihin liittyvät riskit on pääosin tunnistettu ja hallinnassa.

Toiminnan jatkuvuudenhallinnan suunnitelmalla varmistetaan toiminnan jatkuminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Viraston toiminnan jatkuvuudenhallinnan suunnitelma (valmiussuunnitelma) on uudistettu. Suunnitelman painopiste on normaaliolojen erilaisten häiriötilojen hoitamisessa.

Hankintariskejä on vähennetty laatujärjestelmiä kehittämällä ja panostamalla asiakirjojen valmisteluun hankintaprosessin aikana. Ympäristöriskien vähentämiseksi on rakennusvirastossa laadittu lautakunnan hyväksymä ympäristöohjelma vuosille 2013 - 2016.

Stara

Staran riskienhallinnan kehittämisryhmä tukee riskienhallinnan kehittämistä sekä arvioi ja välittää riskienhallintaan, riskiennusteisiin ja vuosittaisiin selontekoihin liittyviä tietoja. Kehittämisryhmän jäsenet muodostavat yhteyshenkilöverkoston, joka kokoaa ja välittää riskienhallintaan liittyvää tietoa. Riskienhallinnan järjestämisestä ja toteuttamisesta Staralla on annettu 16.9.2013 pysyväisohje. Sisäisen valvonnan osalta vastaava ohje on luonnosteluvaiheessa ja tulossa voimaan keväällä 2014.

Tekemänsä itsearviointin perusteella Stara esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on pääosin tyydyttävä, mutta kehittämistoimenpiteitä on syytä jatkaa tilan nostamiseksi hyvänä pidettävälle tasolle.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativan muun muassa joidenkin yksiköiden tuloksellisuuden arvioinnin luotettavuus, riskienhallinnan järjestäminen ja irtaimen omaisuuden hoidon valvonta. Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi on selkeytetty riskienhallinnan organisointia ja ohjeistusta kehittämisryhmän ja pysyväisohjeen avulla. Osastot ovat tehneet uuden prosessin mukaisia riskikartoituksia ja -arviointeja.

Hankintatoimen ja harmaan talouden torjunnan osalta saatiin vuonna 2013 valmiiksi kattava malliasiakirjojen luominen ja käyttöönotto keskeisimpien hankintojen osalta.

Vuonna 2013 käynnistettiin myös rakentamisen tulevaan tiedonantovelvollisuuteen valmistautuminen sekä prosessi- että tietojärjestelmänäkökulmasta. Taloudellisen tuloksellisuuden arviointia kehitettiin osastoilla ja merkittäviä parannuksia saatiin aikaan aiemmin haasteita kohdanneilla osastoilla.

Vuosi 2013 on nostanut esiin useita merkittäviä strategisia kysymyksiä Staralle. Virasto on osallistunut hallintomalliselvitykseen, liittyen kilpailuneutraliteettilain 1.9.2013 voimaan tulleeseen muutokseen ja sen potentiaaliin seurauksiin. Samaan aikaan kaupunki on käynnistänyt teknisen puolen virastorakenteen pohdinnan, jonka esiselvitys lähtötilanteesta tehtiin syksyllä 2013.

Merkittävimmät strategiset ja taloudelliset riskit liittyvät tulevaan hallintomalliin, nykyiseen tilaaja-tuottaja-malliin, taloudelliseen ennustamiseen ja kannattavuuteen. Muita tunnistettuja riskejä ovat muun muassa avainhenkilöiden rekrytointiin ja osaamisen kehittämiseen liittyvät haasteet. Edellä mainittujen riskien hallitsemiseksi on kirjattu useita toimenpiteitä.

Ympäristökeskus

Ympäristökeskuksen riskejä on pyritty poistamaan kattavilla toimintaohjeilla. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisen ja toimivuuden arviointi on jatkuvaa, koska viraston toiminta on pienimuotoista ja helposti hallittavissa.

Tekemänsä itsearviointin perusteella ympäristökeskus esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Arvioinnissa todettiin, että kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämis-kohteet liittyvät määrärahaseurannan raportointiin ja irtaimen omaisuuden hallintaan.

Näiden poikkeamien korjaamiseksi sovittiin seuraavat toimenpiteet:

- Tulostavoitteiden ja toteutumien tarkempi analysointi toteutetaan keväällä 2014.
- Viraston laskentatunnisteita muutettiin organisaatiouudistuksen yhteydessä vastaamaan paremmin HETAn raportointimäärityksiä. Määrärahaseurantaa varten laaditaan uudet HETAn talousraportit vuoden 2014 alussa ensimmäiseen toteutumisenusteeseen mennessä.
- Irtaimen omaisuuden ja irtaimiston inventaario toteutetaan vuoden 2014 aikana.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa kehitettiin vuoden 2013 aikana tietohallintoa painottaen. Tietojärjestelmien muutokset järjestelmiin toteutettiin testiympäristöjen kautta. Työntekijän käyttöoikeuksien hallinnasta laadittiin menettelyohje.

Edellisen vuoden selonteossa mainittua riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeen uudistamista ei ole toteutettu vuoden 2013 aikana. Vuoden 2014 tulospalkkiotavoitteeksi on asetettu riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimintaperiaatteiden ja menettelyjen kuvauksen laatiminen.

Merkittävimpiä riskejä ovat erilaiset tietoriskit, joiden hallintaa on parannettu uusilla menettelyohjeilla. Päätöksentekoon liittyviä riskejä on pienennetty viraston sisäisellä lakikoulutuksella.

KAUPUNKISUUNNITTELU- JA KIINTEISTÖTOIMI

Asuntotuotantotoimisto

Asuntotuotantotoimisto on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta toiminnassaan mm. tonttitilannekatsausten ja hankkeiden käynnistämispäätösten yhteydessä. Riskienhallinta ja sisäinen valvonta ovat ATT:n toimintajärjestelmän mukaisesti jatkuvaa toimintaa. Arvioinneissa on kiinnitetty huomiota siihen, miten systemaattisesti toimintajärjestelmän prosessikuvausten mukaisia toimintatapoja noudatetaan ja toimintatavoissa mahdollisesti oleviin puutteisiin.

Tekemänsä itsearviointin perusteella Asuntotuotantotoimisto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Asuntotuotantotoimistolla on kirjallinen riskienhallintasuunnitelma, jossa on kuvattu merkittävimmät riskit.

Arvioinnissa on kuluneella tilikaudella todettu, että tuotannon toteuttamiseen tarvittava tonttivaranto muodostaa jatkuvan riskitekijän toiminnallisten tavoitteiden saavuttamiselle, vaikkakin tonttitilanne on parantunut. Tämä riski näkyi myös vuoden 2013 uudistuotannon tuotantomäärissä, jotka jäivät alle talousarvion sitovan tavoitteen.

Toiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseen kytkeytyy myös taloudellisia riskejä, koska ATT:n kaikki tulot tulevat kohteiden rakennuttajapalkkioista. ATT on tiivistänyt yhteistyötä kiinteistöviraston kanssa tonttien saantiin liittyvien riskien vähentämiseksi.

Toinen tuotannon määrään liittyvä merkittävä riskitekijä on urakoitsijaresurssien puute, mikä johtaa huonosti toimiviin urakkakilpailuihin ja sitä kautta korkeisiin rakentamiskustannuksiin. Vuonna 2013 uudisrakentamishankkeita koskevat urakkakilpailut toimivat melko hyvin.

Pätevän henkilöstöresurssin puute on riskitekijä varsinkin korkeasuhdanteessa. Asuntotuotantotoimiston rekrytoinnissa on ollut joidenkin vakanssien osalta rekrytointivaikeuksia myös talouden taantumavaiheessa.

Asuntokauppa hidastui erittäin merkittävästi vuonna 2013. Asuntotuotantotoimistolla valmistui kolme kohdetta, jossa oli myymätöntä asuntokantaa. Myymättömät asunnot muodostavat riskin asuntotuotantotoimiston taloudellisten tavoitteiden saavuttamiselle. Myyntiriskien pienentämiseksi on käytetty oman myyntiorganisaation lisäksi mm. yksityisiä kiinteistövälittäjiä.

Urakoitsijavalintaan liittyvä riski toteutui, kun Quattrorakennus Oy asetettiin konkurssiin. Yhtiöllä oli viisi asuntotuotantotoimiston rakennuskohdetta konkurssin alkaessa. Urakoitsijavalinta on tehty neljään kohteeseen ja työmaat ovat käynnissä. Yksi kohde on urakkakilpailussa. Konkurssiin liittyvät lisääntyvät kustannukset pystytään hoitamaan tämän hetken käsityksen mukaan pääsääntöisesti pidätettyjen urakkaerien ja urakkatausten turvin niin, ettei lisäkustannuksia synny.

Kaupunkisuunnitteluvirasto

Viraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa arvioidaan vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä. Tekemänsä itsearviointin perusteella kaupunkisuunnitteluvirasto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- Täydennysrakentamista ei saada aikaiseksi odotetusti: virastoon on perustettu täydennysprojekti ja täydennysrakentamiseen kehitetään uusia vuorovaikutusmenetelmiä.

- Tietojärjestelmiä ei osata hyödyntää ja sopeuttaa prosesseihin ja näin niihin tehdyt investoinnit eivät tuota haluttuja hyötyjä: on perustettu tietotyöryhmä parantamaan tietojärjestelmien hyödyntämistä ja sopeuttamista prosesseihin.
- Hallinnolliset selvitykset vievät suhteessa muihin tehtäviin liikaa aikaa: virastossa käynnissä olevan strategian kirkastamisprosessin yhteydessä käydään lävitse viraston toimintatapoja.

Vuoden 2014 aikana jatketaan edellä kuvattujen kehittämiskohteiden työstämistä.

Kaupunkisuunnitteluviraston arvion mukaan merkittävimpiä riskejä ovat:

- Toimintaympäristön muutoksia ei oteta huomioon ajoissa
- Investointilama
- Kuntarakenneuudistus ja metropolihallinnan kehittäminen ajautuu umpikujaan ja lamaannuttaa suunnittelujärjestelmän
- Östersundomin toteuttamiseen tähtäävä suunnittelu viivästyy ja metron toteuttamissuunnittelu ei käynnisty. Teknisen huollon suunnittelu vaikeutuu.
- Täydennysrakentamista ei saada aikaiseksi odotetusti
- Liikennesuunnitelmien epäselvä oikeudellinen asema, vaikutukset valituskäytäntöihin ja prosessien keston ennakoitavuuteen
- Tieliikennelain kokonaisuudistuksessa kaupungin näkökulmia ei oteta huomioon
- Tietojärjestelmiä ei osata hyödyntää ja sopeuttaa prosesseihin ja näin niihin tehdyt investoinnit eivät tuota haluttuja hyötyjä
- Hallinnolliset selvitykset vievät suhteessa muihin tehtäviin liikaa aikaa

Virasto ottaa toiminnassaan huomioon edellä mainitut riskit.

Kiinteistövirasto

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu useina vuosina. Vuoden 2011 valvonnan suoritti ulkoinen tilintarkastaja osana koko kaupungin riskienhallinnan tarkastusta. Vuonna 2012 kaupungin sisäinen tarkastus suoritti riskienhallinnan arvioinnin ja vuonna 2013 tätä vastaavan tilannekyselyn. Vuonna 2012 viraston johtoryhmäseminaarissa arvioitiin viraston riskienhallinta tasolle ”muodollinen” (taso 2/5).

Riskienhallinnan menettelyjä on kehitetty pitäen sisällään mm. viraston riskienhallintapolitiikan ja systemaattisen osastotasoisten keskeisten riskien seurantamenettelyt. Kehitystyön aikana on osalle riskeistä löydetty hallintakeinoja ja saatu riskejä vähennettyä. Vuoden 2013 aikana osastot ovat tarkentaneet omia ohjeistuksiaan laaditun riskienhallintapolitiikan pohjalta.

Kiinteistöviraston arvion mukaan merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat seuraavat:

- Investointimäärärahat eivät riitä rakennus- ja toimitilakannan käyttökuntoisena pitämiseen. Äkillisistä vikaantumisista aiheutuvat vahingot, käyttökiellot, käyttäjien terveysriskit, väistötilakustannusten jyrkkä lisääntyminen. Riski on tunnistettu ja rakennusten korjausohjelma laadittu. Tavoitteena on saattaa rakennus- ja tilanomistus pitkällä aikavälillä sellaiselle tasolle, että kaupungilla on taloudelliset edellytykset huolehtia omistamansa rakennus- ja tilakannan käyttöarvon säilymisestä. Korjausvelkaa pyritään vähentämään myymällä kiinteistöjä, joita virastot eivät käytä toiminnassaan. Myynnin tehostamiseksi tilakeskuksen rakennusten myyntiin liittyviä henkilöstöresursseja vahvistetaan.

- Kaikkia rakennus- ja tilakannan välttämättömiä tehtäviä ei ehditä tai osata suorittaa ajoissa ja siitä seuraa vikoja ja haittoja toimitiloille ja niissä toimiville käyttäjille ja asiakkaille sekä taloudellisia vahinkoja. Riski on tunnistettu ja henkilöstötarpeen ennakointisuunnitelma on laadittu tästä näkökulmasta. Lisäksi on tarvetta nostaa tilakeskuksen osaamistasoa.
- Uudis- ja korjausrakentamisen laadun heikkous. Rakentamisen laatuun liittyvistä ongelmista saattaa seurata tilojen käyttäjille toiminnallisia ja terveydellisiä haittoja ja kaupungille taloudellisia vahinkoja. Tilakeskuksen ja HKR/RAK:n välille kehitettiin yhteinen toimintaprosessi. Malli otetaan käyttöön vuoden 2014 alusta uusissa hankkeissa. Vuoden aikana kerättiin palaute vuonna 2012 valmistuneista hankkeista. Palautteen analyysin pohjalta jatketaan toimintatapojen kehittämistä. Vuoden 2013 aikana suoritettiin prosessien kuvaaminen loppuun ja vietiin ohjeet ja mallit Helmi-intraan.
- Maanhankintamäärärahojen rajallisuus. Raakamaan niukkuus vaikeuttaa tulevaisuuden tonttituotantoa. Väärä hinnoittelu estää maanhankintaa tai nostaa kustannuksia. Määrärahojen riittävyys tulisi varmistaa etenkin laskusuhdanteessa, jossa kaupunki pystyy tekemään edullisia maanhankintoja.
- Kaavoituksen määrä ja sisältö eivät vastaa asiakkaiden tarpeita. Riski on tunnistettu. Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistöviraston väliset prosessit on määriteltä ja yhteistyö ohjeistettu ja käytäntöön vieminen aloitettu.
- Asemakaavojen ajanmukaisuuden arvioinnin menettely vaikeuttaa vuoden 2013 alusta alkaen tontinluovutusta ja kiinteistökehityshankkeita. Myytäessä, ostettaessa ja vuokrattaessa vanhentuneiden asemakaavojen tontteja on riski antaa virheellistä myyntitietoa kaavan toteuttamisedellytyksistä. Riskien toteutumista voidaan pienentää selvittämällä omistuksessa olevan tonttiomaisuuden kaavalliset ominaisuuksista ja kertomalla riskeistä niille, joille tontteja luovutetaan. Asiaa on käsitelty kiinteistöviraston johtoryhmässä ja virastojen välisissä palavereissa. Tilanne on tunnistettu kaikissa virastoissa ja toimenpiteiden suunnittelu on aloitettu. Kiinteistöjen luovutuksessa huomioidaan asia ja riskistä informoidaan asiakkaita.
- IT-järjestelmien toimivuus ja tietojen oikeellisuus. Riski on tunnistettu. Riskin poistaminen vaatii merkittävää panostusta järjestelmien ja niiden sisältöjen kehittämiseen.
- Harmaan talouden torjunta. Riski on tunnistettu ja otettu huomioon suunnitteluohjeissa ja tilahankinnan prosesseissa. Tavoitteena on mallintaa uutta harmaan talouden tarkastustapaa.
- Tietojärjestelmien monimutkaistuminen ja heikko hallittavuus on riski. Tietotekniikan lisääntynyt käyttö, itsepalvelun lisääminen sekä henkilöstön ikääntyminen muodostavat riskin perustoiminnalle. Ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla voidaan osaltaan vaikuttaa henkilöstörakenteeseen ja työtehtäviin.
- Henkilöresurssit suhteessa kasvaviin osaamisvaatimuksiin ja riippuvuus kriittisten osaamisalueiden avainhenkilöistä sekä eläköitymisen vaikutukset osaamiseen ja toiminnan sujuvuuteen. Riski on tunnistettu ja henkilöstötarpeen ennakointisuunnitelma on laadittu tästä näkökulmasta. Ammattitaitoisen henkilökunnan rekrytointi ja sitouttaminen edellyttää palkkausjärjestelmän uudistamista.

Rakennusvalvontavirasto

Virastossa on toteutettu vuonna 2013 riskienhallintasuunnitelman laatimiseen tähtäävä projekti. Riskienhallintasuunnitelman teko on vuoden 2014 alussa viimeistelyvaiheessa ja valmistuu keväällä 2014.

Tekemänsä itsearviointin perusteella rakennusvalvontavirasto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Viraston johtoryhmä jatkoi vuonna 2013 strategiatyötä. Tavoitteena on reagoida sekä toteutuneisiin ao. sektoria koskeviin lakimuutoksiin että ennakoivasti yleiseen rakentamisen kehitykseen. Energiatehokkuuden parantamiseen liittyvät säädösmuutokset sekä yleinen energiaterhokkuuden parantamiseen liittyvä asennemuutos julkisuudessa ja myös rakentajien keskuudessa asettavat yhä suurempia vaatimuksia rakennusvalvontavirastolle virastona ja samalla myös viraston henkilökunnalle.

Virastolle ensi kertaa vuonna 2012 laadittu tuloskorttimalli toteutettiin uudestaan vuonna 2013. Virastotasoisien tuloskorttien pohjalta kukin osasto laati omat, seuraavaa vuotta koskevat tuloskorttinsa vuoden 2013 aikana. Vuonna 2013 esiin nousseisiin mahdollisiin riskitekijöihin on reagoitu johtoryhmytyöskentelyssä ja vuoden 2014 tuloskorttien valmistelussa.

Virasto on päässyt tammikuussa 2014 valtion Sade-hankkeen alla kehitettyyn sähköiseen lupahakemukseen tähtäävään Lupapiste-projektiin pilottikunnaksi. Kyseisen hankkeen edistäminen, järjestelmän pilotointi ja siihen liittyvä voimavarojen ohjaaminen on ehkä tärkein yksittäinen riskitekijä viraston normaalissa toiminnassa vuonna 2014. Tavoitteena oleva lupaprosessin sähköistäminen, joka tuo ehdottomasti lukuisia sekä käytännön-, että taloustason hyötyjä, vie viraston voimavaroja seuraavan noin kahden vuoden ajan.

Rakennusvalvontaviraston vuonna 2013 toteutettu riskienhallintasuunnitelma (kesken) toteaa viraston olennaisimmiksi riskeiksi henkilöriskit. Suurena ongelmana pidetään rekrytointiin liittyviä riskejä. Osaavan henkilöstön rekrytoiminen etenkin teknistä osaamista vaativiin tehtäviin on ollut välillä vaikeaa. Lisäksi haasteena on viraston työntekijöiden korkea keski-ikä. Eläköitymisiä on tulossa tulevana vuosina yhä enenevässä määrin ja uusien, osaavien työntekijöiden palkkaaminen usein selvästi yksityistä sektoria heikommilla eduilla on erittäin haasteellista. Samaa asiaan liittyen ongelmana on syvällisen tietotaidon katoaminen eläköitymisten myötä. Viraston piakkoin valmistuvassa riskienhallintasuunnitelmassa pyritään esittämään tilannetta edistäviä ratkaisumalleja.

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimissa riskienhallinnan kehittämis- ja koordinoitavastuu kuuluu virastotasoiselle riskienhallintaryhmälle, jonka puheenjohtajana toimii sairaala-, kuntoutus-, ja hoivapalvelujen osaston osastopäällikkö. Riskienhallintaryhmässä on edustettuina kaikkien osastojen edustajat sekä keskeiset asiantuntijat viraston toiminnan eri sektoreilta.

Viraston riskienhallintaryhmä on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta. Arvioinnin perusteella sosiaali- ja terveystoimien riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä.

Vuoden 2013 aikana on valmisteltu riskienhallinnan ohje, jossa määritellään riskienhallinnan periaatteet sekä riskienhallinnan järjestäminen ja toteuttaminen. Sisäistä valvontaa on toteutettu osana normaalia esimiestyötä sekä talous- ja henkilöstöhallinnan prosesseja. Sisäisessä valvonnassa on hyödynnetty tilintarkastajien ja sisäisen tarkastuksen tarkastusraporteista saatuja tietoja prosessien kehittämiseksi.

Tavoitteena on kehittää tietoisuutta kokonaisvaltaisen riskienhallinnan merkityksestä ja toimintamalleista. Lisäksi tavoitteena on parantaa sisäistä ja toimintaympäristöön liitty-

vää tilannekuvaa ja ennakointia, koordinoida ja linjata riskienhallintaan, sisäiseen valvontaan, turvallisuuden hallintaan, varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyviä periaatteita, ohjeita ja toimintaa sekä kehittää niihin liittyvää seurantaa ja raportointia.

Keskeinen toiminnallinen riski vuonna 2013 on ollut sosiaaliviraston ja terveyskeskuksen yhdistyminen ja sen laaja-alaiset vaikutukset hallinnollisiin rakenteisiin ja toimintaprosesseihin. Yhdistymisen riskejä on hallittu mm. toimintayhtenäisyyttä lisäävillä toimilla, periaatteellisilla linjauksilla, prosessien määrittelyllä, ohjeistuksilla sekä koordinoivilla ja keskittävillä toimenpiteillä.

Sosiaali- ja terveysvirasto tunnistaa perustoiminnan merkittävimmiksi riskeiksi ja epävarmuustekijöiksi toimitilojen ja kiinteistöjen kuntoon ja ylläpitoon liittyvät riskit, henkilööstön liittyvät riskit, tietojärjestelmien toimintaan liittyvät riskit ja taloustilanteen muutoksien negatiiviset vaikutukset viraston talouteen.

Varhaiskasvatusvirasto

Sisäistä valvontaa on toteutettu osana normaalia esimiestyötä sekä talous- ja henkilöstöhallinnon prosesseja. Sisäisessä valvonnassa on hyödynnetty tilintarkastajien ja sisäisen tarkastuksen tarkastusraporteista saatuja tietoja prosessien kehittämiseksi. Loppuvuodesta 2013 virastossa aloitettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilan ja kehittämistarpeiden arviointi.

Varhaiskasvatusvirasto laatii vuoden 2014 aikana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen varhaiskasvatuslautakunnan päätettäväksi. Vuoden 2014 aikana virastolle valmistellaan myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet.

Tavoitteena on kehittää tietoisuutta kokonaisvaltaisen riskienhallinnan merkityksestä ja toimintamalleista. Lisäksi tavoitteena on parantaa sisäistä ja toimintaympäristöön liittyvää tilannekuvaa ja ennakointia, koordinoida ja linjata riskienhallintaan, sisäiseen valvontaan, turvallisuuden hallintaan, varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyviä periaatteita, ohjeita ja toimintaa sekä kehittää niihin liittyvää seurantaa ja raportointia.

Keskeinen toiminnallinen riski vuonna 2013 on ollut varhaiskasvatusviraston toiminnan käynnistäminen ja sen vaikutukset hallinnollisiin rakenteisiin ja toimintaprosesseihin. Riskejä on hallittu mm. toimintayhtenäisyyttä lisäävillä toimilla, periaatteellisilla linjauksilla, prosessien määrittelyllä, ohjeistuksilla sekä koordinoivilla ja keskittävillä toimenpiteillä.

Päiväkotikiinteistöjen sisäilma-, home- ja kosteusongelmat edellyttävät korjaustoimenpiteitä. Vuonna 2013 on aloitettu viraston toimitilojen kartoittaminen tavoitteena luopua ylimääräisistä tiloista. Viraston käyttämiä erilaisia hälytysvalvontoja on aloitettu kartoittamaan tavoitteena hyvät ja taloudellisemmat turvallisuuspalvelut.

Tietojärjestelmien riskit liittyvät tietoliikenteeseen sekä monitoimittajaympäristön toimivuuden hallintaan.

Varhaiskasvatusvirasto tunnistaa edelleen samoiksi perustoiminnan merkittävimmiksi riskeiksi ja epävarmuustekijöiksi toimitilojen ja kiinteistöjen kuntoon ja ylläpitoon liittyvät riskit, toimitila- ja palveluverkon kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvät haasteet, henkilöstöön liittyvät riskit, tietojärjestelmien toimintaan liittyvät riskit ja taloustilanteen muutoksiin liittyvät vaikutukset. Erityisesti väestönkehitykseen liittyvä epävarmuus vaikeuttaa varhaiskasvatusviraston menojen arviointia.

SIVISTYS- JA HENKILÖSTÖTOIMI

Henkilöstökeskus

Viraston riskienhallintasuunnitelma on päivitetty ja viimeksi hyväksytty 21.2.2012. Riskienhallintasuunnitelman päivityksen yhteydessä tehdyn arvioinnin perusteella virasto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Jatkossa toimialan riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa kehitetään 1.1.2014 aloittaneen kaupunginkanslian toimenpitein.

Tilintarkastusmuistiossa 19.11.2013 on saatu joitakin kehittämissuosituksia, jotka on käsitelty virastossa ja toimintatavat on korjattu tarkastusviraston suositusten mukaisiksi.

Riskienhallintasuunnitelmassa on todettu merkittävimmiksi riskeiksi asiantuntijaorganisaatiolle tyypilliset osaamiseen ja henkilöstön vaihtuvuuteen liittyvät riskit. Rungas eläköityminen lähivuosina aiheuttaa osaamisen siirtämisen haasteita, joihin pyrittiin vastaamaan kartoittamalla tulevaisuuden osaamistarpeita ja osaamisen varmistamisen keinoja.

Kaupunginkirjasto

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu riskienhallinta- ja turvallisuusryhmässä seuraamalla säännöllisesti kaupunginkirjaston riskienhallinnan toimenpideohjelman toteutumista. Lisäksi kirjaston johtoryhmä on seurannut ja käsitellyt toimenpideohjelman toteutumista.

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella kaupunginkirjasto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- kaupunginkirjaston riskienhallinta- ja turvallisuusohjeen päivitystyön valmiiksi saattaminen ja
- riskienhallinnan toimenpideohjelman laatiminen tuleville vuosille.

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi riskienhallinta- ja turvallisuusryhmä viimeistelee kirjaston riskienhallinta- ja turvallisuusohjeen sekä valmistelee riskienhallinnan toimenpideohjelmahdotuksen tuleville vuosille.

Edellisvuoden selonteossa esitetyt kehittämistoimenpiteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellusti.

Kehittämiskohteita kaupunginkirjaston riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa ovat:

- turvallisuudenhallinnan ja turvallisuusajattelun edistäminen yhteistyössä Työterveyskeskuksen kanssa
- riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kuvauksen laatiminen
- talouden kiristymisen vaikutuksiin varautuminen.

Kaupunginkirjasto on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilaa mm. pyytämällä yksiköiltä arviot keskeisimmistä riskeistä. Merkittävimmiksi riskeiksi ja epävarmuustekijöiksi on tunnistettu rakennuksiin ja kiinteistöhoitoon, turvallisuuteen liittyviä

riskitekijöitä. Taloudellisina ja strategisina riskeinä on tunnistettu hankerahoitukseen ja E-aineistojen hankintaan liittyviä epävarmuustekijöitä.

Riskien hallitsemiseksi lisätään yhteistyötä muiden hallintokuntien kanssa ja tarkastelemalla työtehtäviä. Henkilökunnalle annetaan ohjeistusta ja koulutusta riskeiksi luokitelluista aihealueista.

Kaupunginmuseo

Tekemänsä itsearviointin perusteella kaupunginmuseon riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Vuoden 2013 aikana on kehitetty edelleen mm. pelastussuunnitelmien ajantasaisuutta ja tuntemusta mm. kouluttamalla lisää henkilöstöä. Lisäksi erilaisia sisäisen valvonnan kontrolleja on lisätty (kuten säännölliset kassan tarkastukset ja vaarallisten työyhdistelmien purku).

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana välittömästi havaittujen puutteiden kohdalla. Vuoden 2014 aikana on tarkoitus edistää vaarojen arviointia sekä ottaa riskienhallinta kiinteäksi osa-alueeksi toiminnan ja talouden suunnitteluun sekä jatkossa raportointiin ja ennusteisiin. Museon riskienhallintasuunnitelma kokonaisuudessaan vaatii päivittämistä.

Merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat henkilöihin, museorakennuksiin ja kokoelmiin kohdistuvat riskit, hankintaprosessiin ja yhteistyöprojektien toimivuuteen sekä tietohallintaan ja tiedonhallintajärjestelmiin liittyvät riskit. Myös maine- ja imago-riskeihin on museossa haluttu kiinnittää huomiota. Epävarmuustekijöitä on tunnistettu myös talouteen ja toimipisteen muuttoon liittyen. Kiinteistöjen kunnon heikkeneminen ja sisäilmaongelmat ovat kasvava riski toiminnan, kulttuuriomaisuuden säilymisen ja työturvallisuuden kannalta. Riskienhallintasuunnitelman päivityksen yhteydessä riskit arvioidaan uudelleen ja niiden hallintakeinot määritellään tarkemmin

Kaupunginorkesteri

Kaupunginorkesterin riskienhallinta ja sisäinen valvonta on järjestetty siten, että viraston johto suorittaa sisäistä valvontaa. Riskienhallinta on jaettu neljään osaan: vahinkoriskeihin, rahoitusriskeihin, toiminnallisiin riskeihin ja muihin riskeihin.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu matriisilla, jossa toiseen suuntaan kuvataan todennäköisyyttä ja toiseen riskin suuruutta. Tällä tavalla on pystytty poimimaan esiin merkittävimmät riskit. Arviointi on suoritettu viimeksi 19.11.2012, eikä siinä löytynyt raportoitavaa.

Arvioinnin perusteella viraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä. Kaupunkikokonaisisuuden kannalta orkesterin riskit ovat pieniä. Orkesterin riskienhallintasuunnitelma on vuoden 2009 lopulta. Riskienhallintasuunnitelma on tarkastettu viimeksi vuonna 2012, ja uusi ajanmukainen suunnitelma on tarkoitus tehdä vuonna 2014. Merkittävimmät riskit liittyvät henkilöstöön, omaisuuteen, taloudenpitoon, avainhenkilöihin ja maineeseen.

Korkeasaaren eläintarha

Korkeasaaren eläintarha on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta säännöllisesti järjestetyissä palaverissa, joissa on käsitelty sekä liiketoimintariskejä että muita toimintaan liittyviä riskejä. Laajempi riskikartoitus eläintarhan toiminnasta valmistuu vuoden 2014 kuluessa.

Tekemänsä itsearviointin perusteella Korkeasaaren eläintarha esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet: kirjallisten dokumenttien puutteellisuus ja riskienhallinnan kokonaisvaltainen järjestäminen. Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi on ryhdytty toimeen perustamalla hankintaryhmä ja laatimalla hankintasuunnitelma, päivittämällä delegointipäätökset sekä tarkistamalla hankintavaltuudet. Vuoden 2014 aikana kehitetään riskienhallinnan kokonaisvaltaista dokumentointia ja toimintatapoja.

Merkittävimpiä riskejä ovat vanhentuneesta rakennuskannasta johtuvat vahinkotilanteet, riskienhallinnan dokumentoinnin puutteellisuus ja toiminnan kausiluontoisuudesta johtuen taloudellisten tavoitteiden ennustamisen haasteellisuus.

Kulttuurikeskus

Kulttuurikeskuksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan arvioidaan olevan tyydyttävä. Viraston yhteisiä menettelytapoja on tarkennettu toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Tämä kehitystyö jatkuu yhä.

Kaupunkiyhteisten järjestelmien käyttö ohjaa myös prosesseja yhtenäiseen suuntaan talouden, henkilöstöhallinnon ja avustusjärjestelmän osalta. Tavoitteena on, että riskienhallinta on osa normaalia työtä. Eri sähköiset järjestelmät tukevat sisäistä valvontaa. Johtamisen kehittäminen oli yksi vuoden 2013 kehittämisaalueista.

Virasto arvioi jatkuvasti erityisesti taloudellisia riskejä ja epävarmuustekijöitä. Vuonna 2013 kulttuurikeskuksen toimialaan ei kohdistunut merkittäviä paineita, lukuun ottamatta yleisesti huonoja talousnäkyviä.

Liikuntavirasto

Itsearviointin pohjalta liikuntaviraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa voidaan pitää tyydyttävänä. Yksityiskohtaista arviointia riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan eri osa-alueista ei ole tehty vuonna 2013. Näiden osa-alueiden osalta ei ole kuitenkaan havaittu merkittäviä puutteita ja siltä osin kuin jotain kehityskohteita on tunnistettu, korjaavat toimenpiteet on käynnistetty. Vuoden 2014 aikana aloitetaan valmistamaan liikuntalautakunnan päätettäväksi kuvausta siitä, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on liikuntavirastossa järjestetty.

Liikuntajohtajan nimeämä riskienhallintatyöryhmä kokoontui 22.11.2013 ja päivitti liikuntaviraston riskienhallintasuunnitelmaa riskien kuvauksen osalta. Asiaa käsiteltiin liikuntaviraston johtoryhmässä 3.12.2013. Riskienhallintasuunnitelmaan sisältyi mm. esitys, että osastot päivittävät omat riskienhallintasuunnitelmat. Liikuntalaitososastolla se on tehty, mutta muut osastot laativat tai tarkistavat ne vuoden 2014 aikana. Riskienhallintasuunnitelman toteutusta seurataan vuosittain johtoryhmässä ja raportoidaan liikuntaviraston selonteossa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja arvioista merkittävimmistä riskeistä.

Riskienhallintasuunnitelmassa tehdyn arvioinnin perusteella liikuntaviraston keskeiset riskit liittyvät seuraaviin toimintoihin: liikuntapalveluiden tuottaminen, liikuntaviraston taloudelliset resurssit, ympäristöriskit, liikuntaviraston kehittäminen ja yhteistyö vapaaehtoisten kansalaisjärjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

Toteutuneita riskejä/vahinkoja olivat mm. erään veneseuran tiloissa tapahtunut tulipalo, rakennusjätteen joutuminen saaristoon länsi-metron työmaalta sekä se, että Kivikon

hiitohallin osalta eräs patentinhaltija katsoo hiitohallin teknisten ratkaisujen loukkaavan patenttiaan. Asian käsittely on kesken käräjäoikeudessa.

Liikuntavirastossa jatkettiin kassa- ja kulunvalvontajärjestelmän kehittämistä sekä valmisteltiin uudet kassanhoidon toimintaohjeet vastaamaan uutta kassaympäristöä. Uudet ohjeet tulivat voimaan vuoden 2014 alusta.

Virastossa on kiinnitetty huomiota lisääntyviin turvallisuusriskeihin ja reagoitu niihin mm. tekemällä yhteistyötä sekä Palmian turvapalveluiden että yksityisten tahojen kanssa. Tietohallinnon varmistusmenettelyjen parantamista on jatkettu. Alkuvuodesta otettiin käyttöön uudet huumausainetestistä työhönottotilanteessa koskevat virastotasoiset ohjeet.

Nuorisoasiainkeskus

Nuorisoasiainkeskus on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta huhtikuussa 2013 tapaamisessa, jossa olivat mukana hallintopalvelujen osastopäällikkö, talouspäällikkö, kehittämispäällikkö ja nuorisotoimenjohtaja. Arviointikriteerinä on käytetty kaupungin sisäisen valvonnan muistilistaa.

Tekemänsä itsearviointin perusteella nuorisoasiainkeskus esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävällä tasolla. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan puutteet ja kehittämiskohteet:

- kassatoimintojen valvontatoimenpiteissä ja turvallisuudessa on ollut puutteita
- kaluston ja irtaimen omaisuuden hallinnassa puutteet
- talousarvion sitovan jäsenkorttitavoitteen toteutumatta jääminen

Kevään 2014 aikana tehdään päätös ohjelmasta, johon kalusto ja irtaimistojen tiedot tallennetaan kaikkien toimipisteiden osalta. Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi on ryhdytty seuraaviin toimenpiteisiin:

- vuoden aikana kassatoimintojen turvallisuutta on parannettu mm. kassojen tarkastuksilla, ongelmatilanteisiin nopeasti reagoimalla, hankkimalla pieniä kassakaappeja, tarkistamalla kassarajoja sekä palvelukassajärjestelmän käyttöä tehostamalla
- selvittämällä vaihtoehtoja toimivan irtaimistokirjanpito-ohjelman hankintaan
- viraston sitovat toiminnalliset tavoitteet on uudistettu vastaamaan toiminnan nykyisiä painopisteitä.

Vuoden 2014 aikana riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa kehitetään vastaamaan kaupunginvaltuuston päätöstä 11.12.2013.

Merkittävimpiä riskejä ovat taloudelliset riskit:

Kaksi kertaa vuodessa käydään kaikkien esimiesten kanssa läpi talouden ja tunnuslukujen toteutuma ja ennuste kuluvan budjettikauden osalta. Vuoden vaihteessa 2012 - 2013 tarkistettiin kaikki hankintaoikeudet ja vähennettiin hankintaoikeuksia jonkin verran.

Virastotasolla taloutta ja toimintaa raportoidaan johtoryhmälle laajasti kaksi kertaa vuodessa johdon katselmuksissa. Lisäksi talousarvion ennusteet käsitellään johtoryhmän kokouksissa ja nuorisolautakunnassa neljä kertaa vuodessa. Taloudellisia riskejä on vältetty sopeuttamalla toiminta olemassa oleviin määrärahoihin ja hyvällä seurannalla.

Nuorisoasiainkeskus on rakentanut oman tuottavuusmatriisin, jonka avulla seurataan tuottavuutta virasto-, osasto-, yksikkö- ja toimipaikkatasolla. Tuottavuusmatriisin tuloksia käsitellään vuoden 2014 aikana talousennusteiden yhteydessä lähiesimiesten kanssa.

Oiva Akatemia

Liikelaitoksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu toiminnan yhteydessä vuoden 2013 aikana. Liikelaitoksessa on arvioitu johdon toimintatapaa, organisaation rakennetta, ammatillista osaamista sekä hallinnon toimivuutta. Tuloksissa todetaan, että Oiva Akatemian hallinto ja johtaminen sekä ammatillinen osaaminen ovat hyvällä tasolla. Jatkuva kehittäminen ja tulevaisuuden tarpeisiin vastaaminen on kuitenkin erittäin tärkeitä liikelaitoksen toiminnassa.

Arvioinnin perusteella Oiva Akatemian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on todettu hyväksi. Liikelaitoksen viidennen toimintavuoden aikana on toiminnan prosesseja ja käytänteitä muutettu paremmin toiminnan luonnetta vastaavaksi. Oiva Akatemian hallinnollisesti kriittisimmät prosessit ovat myynti- ja ostoprosessit. Molemmissa prosesseissa on johdon arvioinnin yhteydessä havaittu kehittämiskohteita lähinnä hankkeiden ajantasaisessa dokumentoinnissa. Uusi asiakkuudenhallintajärjestelmä on otettu käyttöön loppuvuonna 2013. Järjestelmän käytöllä varmistetaan dokumentoinnin ajantasaisuus ja taloudellisen tuloksen parempi ennustettavuus. Vuoden 2014 aikana jatketaan toiminnan arviointia.

Oiva Akatemian johto on arvioinut merkittävimmiksi riskeiksi ja epävarmuustekijöiksi henkilöstön osaamisen ja asiantuntemuksen ylläpitämisen sekä oikeanlaisen osaamisen ja asiakastarpeiden yhteensovittamisen erilaisissa asiakashankkeissa. Liikelaitoksessa on kehitetty henkilöstön osaamista tulevaisuuden asiakastarpeita ennakoiden ja panostettu erityisesti osaamisen ja tiedon jakamisen käytäntöihin sekä henkilökohtaiseen ammatilliseen kehittämiseen.

Kaupungin taloustilanteen muutokset ovat merkittävä riski Oiva Akatemian toiminnassa. Taloustilanteen huononeminen vaikuttaa palveluiden kysyntään. Mikäli jokin isoista asiakasvirastoista supistaa voimakkaasti kehittämiseen ja koulutukseen tarkoitettua budjettia, on korvaavien tilausten saaminen nopealla aikavälillä mahdotonta. Oiva Akatemian on joka tapauksessa arvioitava palvelutarjontaansa ympäristöä ja asiakastarpeita ennakoiden sekä varauduttava mahdollisiin toiminnan muutoksiin.

Opetusvirasto

Opetusvirasto on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta viraston johtoryhmässä keväällä 2013 kahdessa kokouksessa sekä viimeksi 21.1.2014. Opetusviraston riskienhallinnan asiantuntijaryhmä on kokoontunut neljä kertaa keväällä ja syksyllä 2013 arvioimaan viraston riskienhallinnan tilaa.

Viraston riskienhallintasuunnitelmaa on päivitetty myös eri toiminta-alueiden osalta. Vuonna 2013 on keskitytty selvittämään merkittävimpiä riskejä eri arviointialueilla, ja sen jälkeen niiden keskinäistä merkittävyyttä on arvioitu erityisesti asiantuntijaryhmässä. Tavoitteena on edelleen kehittää opetusviraston riskienhallinnan menetelmän sekä riskien arvioinnin kriteereiden yhtenäisyyttä ja systematiikkaa.

Viraston johtoryhmässä 21.1.2014 ja riskienhallinnan asiantuntijoiden ryhmässä tekemänsä itsearvioinnin perusteella opetusviraston johto toteaa, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Riskien tunnistamista, arviointia, seuranta ja hallinta-

keinojen kehittämistä jatketaan opetusvirastossa säännöllisesti johdon ja vastuuhenkilöiden toimesta.

Opetusviraston talousarvion laadintaprosessiin sekä toiminnan ja talouden ennusteprosesseihin on usean vuoden ajan kytketty riskien arviointia ja raportointia. Riskienhallinnan kypsyysmalli tulee olemaan tärkeä työväline vuonna 2014 opetusviraston arvioissa riskienhallinnan nykytilaa ja suunnitellussa tarvittavia toimenpiteitä kehittämisalueilla.

Opetusviraston johtoryhmän ja riskienhallinnan asiantuntijaryhmän arvion mukaan merkittävimmät riskit liittyvät palveluverkkoon, ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehokkuuteen, talouteen, henkilöstön saatavuuteen ja sisäilma-asioihin. Edellä mainittujen lisäksi esille nousivat turvallisuus- ja laitteisto-ongelmat.

Perusopetuksen palveluverkkoa uudistetaan yhteistoiminnan periaatteita noudattaen poikkihallinnollisena yhteistyönä. Palveluverkkoa tarkastellaan vuosittain, jolloin tarkasteluprosessia voidaan jatkuvasti kehittää. Tavoitteena ovat toimivat, tehokkaat tilat ja osallistava keskustelu. Asuinalueiden erilaistumiskehitys uhkaa koulutuksellisen tasarvon toteutumista. Laadukkaista peruskoulupalveluista huolehtiminen on keskeinen väline eriarvoistumiskehityksen ehkäisemisessä.

Sisäilmaongelmista johtuvat rakentamishankkeet priorisoidaan investointiohjelmassa. Riittävästä tiedonkulusta ja tiedottamisesta huolehditaan. Tiedottamisen toimintamallia on selkeytetty Tilakeskuksen kanssa.

Opintojen pedagogisella kehittämisellä sekä ohjaus- ja tukitoiminnalla pyritään motivoimaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoita suorittamaan opintonsa kolmessa vuodessa loppuun. Opintojen keskeyttämisen ehkäisemiseksi opiskelijoiden poissaoloja ja opintosuorituksia seurataan säännöllisesti ja niihin puututaan ohjaus- ja tukitoimenpitein. Opintojen keskeyttäminen ei ole vähentynyt eikä läpäisy parantunut useista koulutuksen toimenpiteistä huolimatta. Keskeyttämisiin vaikuttavat monet erilaiset syyt, joita ei voida ratkaista yksinomaan koulutuksen avulla, vaan tarvitaan monihallintokuntaisia palveluita.

Taloudellisen tilanteen heiketessä keskeistä on pystyä perustelemaan resurssitarpeet ja käyttää virastolle osoitetut resurssit mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä edellyttää hyvää suunnittelu- ja seurantajärjestelmää. Vuonna 2013 panostettiin uuden taloushenkilöstön perehdyttämiseen sekä taloushallinnon prosessien kehittämiseen.

Henkilöstötarpeen ja -rakenteen muutoksiin ja saatavuusongelmiin varaudutaan pitkän aikavälin henkilöstösuunnittelulla ja esimerkiksi ennakoivan rekrytoinnin keinoin.

Ruotsinkielinen työväenopisto

Virasto on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta talouden, henkilökunnan, prosessien, sekä tilankäytön näkökulmasta. Tekemänsä itsearvioinnin perusteella virasto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan epäkohdat: talouden seuranta ja sen prosesseja on parannettava ja riskienhallintasuunnitelmaa on päivitettävä. Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi on ryhdytty siten, että viraston johtoryhmä tulevien

kuukausien aikana päivittää riskienhallintasuunnitelmaa. Viraston johtokunta hyväksyy uuden riskienhallintasuunnitelman kevään 2014 aikana.

Merkittävimpiä riskejä ovat talouden seuranta ja opiston taloudellisen tilanteen nopea huonontuminen.

Suomenkielinen työväenopisto

Tekemänsä itsearviointin ja johtoryhmän arvioinnin perusteella Suomenkielinen työväenopisto esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- kurssinhallintajärjestelmän käytön ohjeistus ja havaittujen epäkohtien korjaus järjestelmään
- toimintasäännön ja joidenkin delegointipäätösten päivittäminen uuden organisaation mukaiseksi
- toimintakäsikirjan ohjeiden päivittäminen vastaamaan uutta organisaatiota ja prosessien riskien kartoitus
- hyvän hallintotavan ja kaupungin ohjeiden ja menettelytapojen koulutus uuden organisaation aloittamisen yhteydessä ja sopimushallinnan jämäköittäminen

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi on ryhdytty toimenpiteisiin.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana osana uuden organisaation käynnistämävaihetta ja osana uuden kurssinhallintajärjestelmän käyttöönottoa. Molemmat toiminnan kannalta hyvin merkittävät uudistukset ovat vielä kesken. Edellisen vuoden selonteossa esitetty hyvän hallintotavan koulutus on sovittu aloitettavaksi 6.3.2014.

Suomenkielinen työväenopiston arvion mukaan merkittävimpiä operatiivisia riskejä ovat uuden kurssinhallintajärjestelmän ja uuden organisaatiomallin käyttöönotto. Strategisesti merkittävin riski on uuden organisaation mukainen toiminta ja osastojen välisen yhteistyön toimivuuden takaaminen. Riskienhallinta ja sen seuranta ovat tulleet mukaan johtosääntöön, mikä tehostaa riskeihin varautumista ja seurantaa osana viraston johtamista.

Taidemuseo

Taidemuseo on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta taidemuseon johtoryhmäkokouksissa. Arvioinnin viitekehyksenä on käytetty sisäisen valvonnan yleisohjetta ja muistilistaa. Johtoryhmässä ja toimintokohtaisesti on käyty läpi Helsingin kaupungin eettiset periaatteet. Lisäksi johtoryhmässä ja johtokunnan seminaarissa on asiantuntijaluontona käsitelty hyvän hallintomenettelyn periaatteita sekä jääviyskysymyksiä vuonna 2013.

Tarkastusvirasto ja sisäinen tarkastus ovat suorittaneet tarkastuksia, joiden suositusten mukaisesti taidemuseo on tarkentanut prosessejaan. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on integroitu osaksi päivittäisen johtamisen ja toiminnan prosesseja. Arviointia tehdään mm toimintojen säännöllisissä viikkokokouksissa. Kukin toiminto on suorittanut itsearviointin vähintään kerran. Turvallisuustyöryhmä arvioi säännöllisesti toiminnallisia riskejä ja toteuttaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä.

Hallinto arvioi säännöllisesti taidemuseon hallinnollisia prosesseja, viitekehyksenä käytetään mm tilintarkastuksen väliraportteja tilivuosien tilintarkastuksista. Päivittäisval-

vonnassa varautumiskeinoina käytetään erilaisia hyväksymisen tasoja, todentamista, täsmäytystä sekä työtehtävien eriyttämistä vaarallisten työyhdistelmien välttämiseksi. IT-toiminnoissa hyödynnetään IT COBIT -viitekehystä, jonka tavoitteena on yhdistää hyvä tietohallintotapa, teknologian johtaminen sekä toiminnan riskien hallinta.

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella taidemuseo esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella kehittämistarpeena tavoitteiden toteutuminen, jonka korjaamiseksi on ryhdytty toimenpiteisiin. Kävijätavoite on viime vuosina jäänyt alle asetetun tavoitteen. Tämä on johtunut ennen kaikkea Meilahden museotilan sulkemisesta ja siitä johtuvista järjestelyistä näyttelyohjelmistossa. Kehittämistoimenpiteenä on toimintojen keskittäminen Tennispalatsiin, sekä markkinoinnin ja viestinnän vahvistaminen ja kehittäminen. Uudistetut Tennispalatsin tilat avataan syksyllä 2015.

Taidemuseon taidekokoelmien hallinnassa käytettävän tietojärjestelmän kehittämistä on jatkettu sisäisen tarkastuksen suositusten mukaisesti. Kehitystyö jatkuu vuonna 2014. Lisäksi taidemuseo ilmoittaa jatkossa päätöspöytäkirjoissa hankintahinnat yhdenmukaisella tavalla verottomina ja arvonnalisäveroprosentti erikseen merkittynä, tarkastusviraston suositusten mukaisesti.

Talouden ja toiminnan raportointia kehitetään vuonna 2014 entisestään helpottamaan valvontaa ja tukemaan esimiehiä toiminnan ohjaamisessa. Hallintokeskuksen oikeuspalvelut on käynnistänyt sopimushallinnan kehittämiseksi hankkeen, joka toteutessaan vahvistaa valvontaa sopimusasioissa.

Arvioinneissa on todettu kuluneella tilikaudella myös seuraavia kehittämistarpeita: Museomyymälän varastoarvojen vieminen taseeseen on kesken ja irtaimistoon liittyvät prosessit vaativat yhä toimenpiteitä. SKJ-kassajärjestelmän pääkäyttäjäoikeuksiin liittyvien työyhdistelmien selvittämistä jatketaan. Selvityksen perusteella tehdään tarvittavat toimenpiteet. Automaattisen kirjanpitosiirron toteuttaminen virheittä on toteutettu 2013.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevaan johtosääntömuutokseen liittyen, laaditaan viraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaus vuonna 2014 johtokunnalle hyväksyttäväksi.

Arvioinnin perusteella taidemuseon merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät henkilöturvallisuuteen, omaisuuteen, sopimus- ja rahoitusriskeihin sekä imago-, maine- ja yhteistyökumppaniriskeihin.

Tietokeskus

Tietokeskuksen johtoryhmässä sekä laajennetussa johtoryhmässä tehdyn arvion mukaan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on todettu riittävän hyväksi. Arviointi tehdään aina talousarvion toteutumisenusteen yhteydessä neljä kertaa vuodessa. Arviointia on tehty talouteen, toimintaympäristöön, turvallisuuteen ja tuottavuuteen liittyen. Tekemänsä itsearvioinnin perusteella tietokeskus esittää riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on riittävän hyvä.

Tietokeskuksen arvion mukaan merkittävimpiä riskejä ovat osaamispääomaan, tietosuojan, talouteen, sopimushallintaan ja ulkoisten aineistojen toimittajien toimitusvarmuuteen liittyvät tekijät.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet: sähköisten palveluiden

lisääntymisestä aiheutuvat tekijät ja sähköinen arkistointi sekä tiedonohjaussuunnitelma.

Ainakin seuraavilla alueilla on todettu oleelliset poikkeamat: säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen: toimintaympäristön muutosten huomioimiseksi tietokeskuksen riskienhallinnassa on aloitettu kaupungin ohjeiden mukainen riskienhallinnan kuvaus. Kuvaus tehdään yhdessä kaikkien osastojen kanssa sekä koko tietokeskuksen tasolla. Tässä yhteydessä päivitetään myös tietokeskuksen kriisiviestinnän suunnitelma.

Työterveyskeskus

Työterveyskeskuksen riskienhallinta on arvioitu vuonna 2012, kun työterveyskeskus osallistui kaupunginjohtajan laatupalkintokilpailuun ja siten myös Suomen laatupalkintokilpailuun saaden excellence maininnan. Seuraava koko viraston kattava arviointi tehdään vuonna 2014.

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella työterveyskeskus esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parannusta vaativat edelleen sekä prosessi- että tulosjohtaminen. Viraston tavoitteista on johdettu henkilökohtaiset tulostavoitteet, joissa onnistuminen vaatii osin pitkäjänteistä henkilökohtaista valmennusta ja tarvittaessa tehtäväkuvan muutoksia. Laatujärjestelmässä kuvattujen työtapojen noudattaminen vaatii edelleen johtamistekoja, jotta vaikutavuus- ja tulostavoitteet saavutetaan.

Työterveyskeskuksen merkittävin riski on pätevien työterveyshuollon erikoislääkäreiden rekrytointi. Taloudellisista riskeistä epävarmuutta aiheuttavat Kelan korvauskäytäntöjen muutokset.

HAVAINTOJA TYTÄRYHTEISÖJEN SELONTEOISTA

NELJÄNNESVUOSITTAIN RAPORTOIVAT TYTÄRYHTEISÖT

Finlandia-talo Oy

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Finlandia-talo esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Tulevana vuonna tullaan tarkistelemaan riskien hallinnan tilaa Helsingin kaupunkikonsernin uusien ohjeiden valossa ja tekemään mahdolliset tarvittavat toimenpiteet.

Kuluneella tilikaudella itsearvioinnissa havaittiin lievä poikkeama seuraaville kohteille: tuotantopalvelun prosessia ei ollut päivitetty ja työntekijöiden omat päivitykset koulutusrekisterissä olivat puutteellisia. Tuotantopalvelun prosessi on päivitetty ja henkilökuntaa on ohjeistettu ja muistutettu koulutusrekisterin päivittämisestä säännöllisesti.

Sisäisessä valvonnassa ei ole löytynyt epäkohtia säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisessa, tavoitteiden toteutumisessa, varojen käytön valvonnassa, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyudessa ja luotettavuudessa, riskienhallinnan järjestämisessä omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa ja hoidon valvonnassa tai sopimustoiminnassa.

Vuonna 2013 toteutettiin ISO 9001:2008 laatuauditointi, jossa tarkasteltiin koko liiketoimintaketjua. Sisäisinä auditointeina tarkasteltiin siisteyttä ja viihtyvyyttä sekä opastinjärjestelmien toimivuutta. Vuoden 2013 aikana on pystytty ennakoivalla työllä estämään riskien toteutuminen. Vuodelle 2014 on liiketoimintasuunnitelmassa identifioitu merkittävimmät riskit ja hallintatoimenpiteet.

Finlandia-talo on kilpailuttanut ravintolatoiminnan vuonna 2013. Ravintolatoiminnan muutokseen liittyy aina paljon mahdollisuuksia, mutta myös riskejä. Riskejä on kartoitettu ja niitä on pyritty eliminoimaan yhdessä uuden ravintoloitsijan kanssa, ja tätä riskien hallintaa tullaan jatkamaan tulevan vuoden aikana.

Finlandia-talon merkittävimpiä riskejä ovat: Vesivuodot, jotka voivat aiheuttaa toiminnan keskeytymisen sekä muutosten omaksumisen hitaus verrattuna yksityisomisteisen yrityksen toimintakulttuuriin. Vesivuotojen ennaltaehkäisyssä avainasiassa ovat kiinteistöhuollon rooli ja hyvä yhteistyö kiinteistön omistajan kanssa. Muutostilanteissa muutoksen omaksuminen ja muutosvastarinta voivat aiheuttaa maineriskin yritykselle. Toimintakulttuurin muutostyö on yksi tärkeimmistä tehtävistä johdolle. Kehitysketoja toimintakulttuurin muutokseen ovat mm. sisäisen viestinnän lisääminen muutoksen tarpeellisuudesta henkilöstölle ja omistajille, systemaattisen ja valmentavan johtamisen kehittäminen sekä osaamisen laajentaminen oman työnkuvan ulkopuolelle.

Helsingin Bussiliikenne Oy

Helsingin Bussiliikenne Oy:n hallitus on käynnistänyt toimenpiteet riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi kaupunkikonsernin ohjeiden mukaisesti. Tekemänsä itsearvioinnin (2/2014) perusteella yhtiö esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on välttävä. Riskienhallinnan osalta arvioinnissa käytettiin kaupungin kypsyysmallia, jossa kokonaisarvosanaksi saatiin 2,6 (asteikolla, jossa 1 on heikoin ja 5 paras). Arviointiin osallistui yhtiön hallituksen ja johtoryhmän jäsenet.

Kehittämistarpeita todettiin kaikilla arviointimallin osa-alueilla ja vastausten hajonta oli varsin suuri. Yhtiön johto laatii toimenpiteet, joilla pyritään saavuttamaan riskienhallinnan kypsyysmallin tavoitetilan taso. Analyysi ja toimenpiteet käsitellään yhtiön hallituksessa vuoden 2014 aikana.

Vuoden 2013 selonteon kehittämistoimenpiteet on toteutettu seuraavasti:

- Yhtiön kannattavuutta ja maksuvalmiutta on parannettu talouden tervehdyttämissuunnitelman mukaisesti.
- Jatkuvuussuunnitelmaa on päivitetty, mutta sen kehitys jatkuu vuoden 2014 aikana.

Yhtiön johto on arvioinut helmikuussa 2014 yhtiön riskikartan nykytilanteen. Merkittävimmät riskit liittyvät kannattavuuteen, kilpailutilanteeseen, rahoitukseen, omaisuuteen ja sopimuksiin. Laajamittaisempi arvio riskeistä ja niiden hallintakeinoista laaditaan vuoden 2014 aikana.

Helsingin kaupungin asunnot Oy

Helsingin kaupungin asunnot Oy:n riskienhallinta ja sisäinen valvonta on järjestetty hajautetulla mallilla, jossa kukin alueyhtiö laatii omaan toimintaansa ja sen laajuuteen nähden riskikartoituksen ja huomioi sisäisen valvonnan. Helsingin kaupungin asunnot Oy puolestaan valvoo, että alueyhtiöt laativat riskikartoitukset ja noudattavat sisäisen valvonnan ohjetta. Helsingin kaupungin asunnot on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta tilikauden aikana päivittämällä riskikartoituksen ja riskien hallintasuunnitelman.

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Helsingin kaupungin asunnot Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tili-

kaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- Rakentamiseen liittyvät toimet, joilla pyritään parantamaan rakentamisen laatua, laajuutta ja oikea-aikaisuutta.
- Lisäksi sisäistä valvontaa tulee kehittää edelleen Helsingin kaupungin asunnot Oy:n taloushallinnon keskittämisen johdosta.

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi on aloitettu yhteistyössä ATT:n kanssa päivittämään suunniteltuohjeita ja laatimaan riskienhallintasuunnitelmaa taloushallinnon toimintojen muutosta varten.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana päivittämällä riskikartoitus ja riskien hallinnan suunnitelma. Vuoden 2014 aikana kehitetään sisäisen valvonnan ohjeistuksia.

Merkittävimpiä riskejä ovat rakentamistoimintaan (uudistuotanto ja peruskorjaukset) ja lainanhoitokuluihin liittyvät riskit.

Rakentamistoiminnassa suurimpina riskeinä nähdään rakentamisen laatuun, korjaustasoon, oikea-aikaisuuteen ja kustannustasoon liittyvät tekijät. Helsingin kaupungin asunnot Oy seuraa kiinteistökantansa teknistä arvoa, sekä laatii omistamistaan kiinteistöistä kaupunginlaajuisen korjaussuunnitelman. Lisäksi vuonna 2013 on aloitettu uudistuotannon ja peruskorjausten suunnitteluohjeiden päivittäminen.

Lainanhoitokuluihin liittyvänä riskinä nähdään korkotason mahdollinen nousu. Vuoden 2014 aikana on tarkoitus tehdä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n lainoista lainanalyysi.

Helsingin Leijona Oy

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana osana yrityksen jokapäiväistä toimintaa pääpainon ollessa taloudellisessa ja operatiivisessa puolessa. Vuoden 2014 aikana kehitetään edelleen taloudellista ja operatiivista riskien hallintaa.

Merkittävimpiä riskejä ovat yleinen taloudellinen tilanne ja sen vaikutus rahoitukseen ja vuokramarkkinoihin sekä torikortteleiden toiminnan toteuttamisen hallinnollinen hajanaisuus (kehittäminen, omistus, sisäinen ja ulkoinen vuokraus, rakennuttaminen, rakentaminen, käyttö ja ylläpito).

Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy ja Kalasataman jätteen putkikeräys Oy

Investointeihin liittyvä aikataulu- ja toteutusriskejä käydään läpi yhteisissä projektikatsauksissa, joissa järjestelmän totutukseen liittyvät toimenpiteet käydään läpi alueelle tulevien talonrakennushankkeiden, katuverkoston rakentamisen ja itse järjestelmän rakentamisen näkökulmasta. Projektikatsauksen pöytäkirjat tuodaan hallitukselle tiedoksi. Investointikustannusten seuranta on kehitetty parantamalla seuranta taulukoita ja käytäntöjä.

Tekemänsä itsearviointin perusteella yhtiö esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Yhtiön riskienhallinnan itsearviointia tulee kehittää ja siihen panostetaan vuoden 2014 aikana

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana:

- Hallitusten kokouksiin tuotiin ainakin kvartaaleittain tiedoksi yhtiön rahoitustilanne ja maksettujen laskujen koontitiedot. Muutoinkin yrityksen sisäistä talousraportointia kehitettiin.
- Talousarvio käsittää myös yrityksen kumulatiivisen kassavirtaennusteen. Kassavirtaennusteen toteutumista seurattiin.

Yhtiön arvion mukaan merkittävimpiä riskejä ovat taloudelliset riskit, ja niistä suurimpana se, ettei merkintäsopimuksia saada solmittua ajoissa. Yhtiön rahoitustilanne oli vaikea vuonna 2013, jolloin jäteasema, runkoputkiston ensimmäinen vaihe ja kiinteistöliittymät saatettiin loppuun. Talonrakentamisen lievä viivästyminen aiheuttaa sen, ettei merkintämaksuja saada alkuvaiheessa kerättyä aivan siinä tahdissa kuin lainan nosto ja takaisinmaksusuunnitelmassa on arvioitu. Riskiä hallitaan päivitettävällä kassavirtaennusteella ja rahoituksen järjestämisellä ennusteen pohjalta.

Toiminnan riskiksi arvioitiin järjestelmän käynnistäminen 2014 alussa. Järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi ja käyttäjäkokemusten hyväksi, on järjestetty tiedotustilaisuuksia, esitteiden jakoja käyttökokeita. Käynnistysvaihe vaatii jatkuvaa seurantaa.

Mitox Oy

Mitox Oy:n hallitus ja yhtiön toimiva johto on arvioinut Mitox Oy:n sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa. Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Mitox Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Johto ja hallitus arvioivat säännöllisesti yhtiön taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita ja niiden toteutumista. Keskeisimmät tavoitteet on kirjattu BSC-järjestelmään (tasapainotettu mittaristo), jota seurataan säännöllisesti. Mittaristo kattaa tärkeimmät osa-alueet: talouden, asiakkuudet, tuotannon ja henkilöstön.

Mitox Oy on arvioinut toimintansa laajuuteen ja rakenteeseen nähden kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja. Arvioinnissa esille tulleita merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat palvelukokonaisuuksiin liittyvä teknologiariski, sopimus- ja kumppanuusriskit sekä avainhenkilöstöön liittyvät riskit.

Oy Gardenia-Helsinki Ab

Arvioinnin perusteella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on pääasiassa hyvä, ainakin niissä asioissa, mihin itse pystytään vaikuttamaan omalla toiminnalla. Kattavampi riskienhallintasuunnitelman läpikäynti tehdään keväällä 2014.

Gardenia-Helsinki Oy on arvioinut merkittävimiksi riskeiksi tekniikka-, talous- ja henkilöstöriskit. Kuluneen tilikauden aikana, kuten aiemminkin, on oltu huolestuneita tekniikan ja huollon toimivuudesta. Taloudellisen tuloksen parantamisessa ei ole onnistuttu. Tuottoja ei ole saatu nostettua nousevan kustannustason mukaisesti.

Suomen Energia-Urakointi Oy

Yhtiö on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta toimintavuotensa aikana. Kehittämistä vaatii edelleen kaikkialla organisaatiossa kyky soveltaa menettelyjä jokapäiväisessä toiminnassa. Tämän tukemiseksi toimintajärjestelmän keskeisiä osia on erikseen koottu ja perehdytetty organisaatiolle sekä muistutettu asiasta sisäisen tiedottamisen kautta.

Ohjeiden ja toimintatapojen riskienhallintafunktiota tukee ja täydentää yhtiön hallituksen ja tilintarkastajien osakeyhtiölain mukaiset valvonta- ja tarkastusmenettelyt. Näissä yh-

teyksissä ei ole havaittu merkittäviä puutteita sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan toiminnoissa.

Kuluneella tilikaudella havaittuja parantamista ja kehittämistä vaativia epävarmuustekijöitä ovat avoimilla kilpailluilla markkinoilla toimimiseen liittyvät liiketoimintariskit, asiakkaiden maksukykyriski, myyntisopimuksien vahingonkorvaus- ja laaturiskit, asennustöiden työturvallisuus- ja työterveysriskit, henkilöstön kiihtyvä eläköityminen sekä organisaation avainhenkilöiden resurssiriski.

Edellä mainittuja riskejä hallitaan sopimuksin, toimintajärjestelmien avulla ja henkilöstöä kouluttamalla.

Yhtiössä toteutettiin vakuutusyhtiön kanssa laaja riskikartoitus (keskeisten strategisten, taloudellisten ja toiminnallisten sekä vahinkoriskien kartoitus ja arviointi), jonka perusteella tehtävät muutokset ja kehitystyö jatkuvat vuonna 2014. Talousraporttien laatu ja määrä parantui toimintavuoden aikana. Jatkossa talousraporteissa tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota ennusteiden laatuun. Vuoden 2014 aikana riskienhallinnan tueksi laajennetaan nykyistä lainopillista tukipalvelua entistä kattavammaksi.

Yhtiön arvion mukaan merkittävimpiä riskejä ovat osto- ja myyntisopimukseen liittyvät taloudelliset riskit.

UMO-säätiö

UMO-säätiö on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta joka vuotisen tilintarkastuksen yhteydessä. Tekemänsä itsearvioinnin perusteella UMO-säätiö esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa ei ole todettu puutteita. Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa ei ole tarvinnut kehittää vuoden 2013 aikana.

UMO on arvioinut merkittävimpiä riskejään niiden vaikutusten ja todennäköisyyden perusteella. Merkittävimmit riskit liittyvät julkiseen rahoitukseen, kiinteiden kustannusten joustamattomuuteen ja oman rahoituksen osuuteen.

PUOLIVUOSITTAIN RAPORTOIVAT TYTÄRYHTEISÖT

KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA

Helen Sähköverkko Oy

Helen Sähköverkossa on kuvaus sekä riskienhallintapolitiikasta että riskienhallintaprosessista. Lisäksi on erillinen sisäisen valvonnan ohjeistus. Yhtiön riskit ja niiden hallintatoimenpiteet on kuvattu riskikäsikirjassa, jota päivitetään kattavasti joka toinen vuosi. Kaksi kertaa vuodessa annetaan selonteko hallitukselle yrityksen riskitilanteesta.

Vuonna 2013 on tehty suunnitelmien mukainen laajempi riskikartoitus, jolloin on käyty läpi tiedostetut riskit sekä niiden hallintatoimenpiteet. Keskeinen riskitilanteen arvioinnin työkalu on ns. riskirekisteri, jossa riskejä arvioidaan niiden todennäköisyyden ja vaikutavuuden tulona. Yhtenä uutena riskienhallintamenettelynä otettiin 2013 käyttöön myös Huoltovarmuuskeskuksen ylläpitämä kypsyysanalyysi, mikä fokusoituu sähkönjakelun jatkuvuuden turvaamiseen.

Helen Sähköverkko Oy:n johtoryhmä arvioi riskienhallinnan tasoa myös kaupungin kehittämän kypsyysmallin avulla. Arvioinnissa yhtiön riskienhallinnan tilaksi muodostui

noin 3/5 (asteikolla, jossa 1 on heikoin ja 5 paras), mitä voidaan pitää kohtuullisen hyvänä ja toiminnan parantamista riittävästi edelleen ohjaavana.

Riskienhallintapolitiikka päivitetään alkuvuonna 2014. Riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyvää ohjeistusta päivitetään sekä yhtiön tarpeista että kaupungin ohjeistusuudistuksen tarpeista.

Yhtiön sisäisessä valvonnassa havaittiin, että pieni osa asiakkaiden liittymismaksuista oli jäänyt laskuttamatta. Pääosin asiakkaat maksoivat laskut jälkilaskutuksena. Asiakkaiden sähköliittymien hallinnassa ja laskutuksessa otetaan 2014 käyttöön tietojärjestelmä, jolla voidaan minimoida monivaiheisiin tapahtumiin liittyviä virhetilanteita.

Merkittävimmät liiketoiminnalliset riskit kohdentuvat verkkotoiminnan sääntelyyn ja kantaverkon kehittymiseen Helsingissä. Merkittävimmät operatiiviset riskit kohdentuvat järjestelmätasoiseen tiedon menetykseen ja laajan sähkönjakelun häiriön mahdollisuuteen.

Helsingin Matkailu Oy

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Helsingin Matkailu Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä ja vaatii kehittämistä yhtiön toiminnan laajentuessa 2014. Arvioinnissa on kuluneella tilikaudella todettu seuraavia kehittämistä vaativia asioita:

- kirjanpidon oikeellisuus ja valvonta
- talouden seuranta ja raportointi
- myyntitoiminnan valvonta ja kontrollointi, henkilöstön perehdytys
- riskienhallinnan järjestäminen
- arkistointi

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi on kuluneen tilikauden aikana tehty parannuksia rajallisten resurssien puitteissa. Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana seuraavasti:

- Tilitoimiston kanssa on käyty läpi kirjanpidon oikeellisuutta välitysmyyntin osalta sekä kirjauskäytäntöjä ja tehty tarpeelliset korjaukset. Sähköisen reskontrapalvelun eFinan raportointiominaisuuksia on tutkittu ja otettu joiltain osin käyttöön.
- Myyntitoiminnan valvontaa on tehostettu kassaerojen minimoimiseksi ja henkilökuntaa opastettu myynnin seurannassa

Vuoden 2014 aikana kehitetään:

- HR-järjestelmä Sympa ja työvuorosuunnittelujärjestelmä otetaan käyttöön.
- Talousraportointia kehitetään uuden organisaation tarpeisiin sopivaksi.
- Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa kehitetään ja dokumentoidaan laajentuneen organisaation tarpeisiin sopivaksi.
- Sopimushallintaa kehitetään.

Helsingin Matkailu Oy on arvioinut toimintansa laajuuteen ja rakenteeseen nähden kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja.

Helsingin Matkailu Oy:n toiminta on laajentunut vuoden 2014 alusta Helsingin kaupungin markkinointiyhtiöksi, joka vastaa Helsingin operatiivisesta kaupunkimarkkinoinnista ja yritys yhteistyöstä. Kaupungin elinkeino-osasto on suurin asiakas, joten yhtiö on riippuvainen kaupungin tahtotilasta, rahoitusmahdollisuuksista ja linjauksista.

Taloudelliset ja operatiiviset riskit liittyvät yhtiön maksuvalmiuteen, yhteistyökumppanien maksukykyyn sekä sopimuksiin. Yhtiön järjestämät kilpailutukset ja hankinnat sisältävät riskejä, jotka on hankintaprosessissa pyritty etukäteen tunnistamaan ja arvioimaan.

Helsinki Abroad Ltd Oy

Arvioinnin perusteella yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä. Esille tulleita merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat:

- Toimintaympäristöstä aiheutuvat riskitekijät, johon yrityksellä ja sen johdolla vähäinen tai olematon vaikutusmahdollisuus. Kansainvälinen rahoituskriisi ja sen vaikutukset Venäjälle ovat yhtiön toiminnan kannalta riski.
- Henkilöstöön kohdistuvat tai henkilöstöstä aiheutuvat riskit yrityksen toiminnalle. Avainosaaminen on usein yhden ihmisen varassa, vastuualueet kasautuvat ja varamiesjärjestelmät puuttuvat. Toimivallanjako yhtiön työntekijöiden ja muiden yhtiön sidosryhmien välillä on osittain epäselvä, koska monet projektit toteutetaan sidosryhmien ohjauksessa.
- Oikeudellinen riski on sopimusten toteutumatta jäämisestä, pätemättömyydestä, mitätömyydestä, moitteenvarauisuudesta tai dokumentoinnin puutteesta aiheutuva riski. Oikeudellisten riskien hallinnan kulmakivet ovat sekä kotimaan että Venäjän lainsäädännön tuntemuksessa, sopimusten hallinnassa sekä mahdollisuuksien mukaan kaupungin omien mallisopimusten ja standardien käytössä.

Helsinki Region Marketing Oy

Yhtiön hallitus arvioi yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan olevan toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen riittävällä tasolla.

Yhteisön sisäinen valvonta ja riskienhallinta on pysynyt ennallaan vuoden 2013 aikana. Raporttien luotettavuus ja kirjanpidon taso on hyvä, jonka vuoksi hallitus ja toimitusjohtaja saavat täsmällistä ja luotettavaa tietoa yhtiön taloudellisesta tilasta. Hyväksytyjä toimiohjeita ja hankintavaltuuksia on noudatettu yhtiön toiminnassa.

Itsearvioinnissa esille tulleita merkittävimpiä ulkoisia riskejä ovat Venäjän taloudellisen tilanteen huononeminen, ruplan kurssin heikkeneminen suhteessa euroon ja siitä seuraavat vuokralaisten maksuvaikeudet sekä vuokrausasteen lasku. Helsinki Region Marketing Oy on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimitusta normaalin hallitustyöskentelyn yhteydessä.

MetropoliLab Oy

MetropoliLab Oy on käyttänyt PK-RH-Foorumin haavoittuvuusanalyysiä ja kaupunkikonsernin riskienhallinnan ohjeistusta riskienarvioinnissa, luokittelussa ja toimenpiteiden määrittelyssä. Lisäksi tilikautena on riskikartoituksessa erityisesti panostettu työ- ja kulttuurin ja henkilöstön osaamisesta aiheutuviin liiketoiminta- ja johtamisen riskeihin sekä ympäristöriskeihin. MetropoliLab Oy:n riskienhallintapolitiikka on laadittu tilikauden aikana.

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella MetropoliLab Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella toimenpi-

teitä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet: avainhenkilöiden liiketoiminnan osaamisen ja johtamisen parantaminen.

MetropoliLab Oy on arvioinut merkittävimpiä riskejä (strategiset, taloudelliset ja operatiiviset). Merkittävimmät riskit kohdistuvat uusien avainhenkilöiden rekrytointeihin ja virheisiin palvelutuotannossa.

Oy Mankala Ab

Mankala-periaatteella toimivissa yhtiöissä osakkaat vastaavat kustannuksista osuuksiensa suhteessa, joten yhtiöllä ei ole liiketoimintariskiä, eikä se altistu markkinasähkön hintariskille.

Mankalan sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty yhteistyössä toimivan johdon, yhtiön hallituksen ja yhtiölle hallinnon palveluja tarjoavan Helsingin Energian kanssa. Johto ja hallitus arvioivat säännöllisesti yhtiön taloudellista tilaa ja toiminnallisia tavoitteita sekä niiden toteutumista.

Yhtiön tulevaisuuden näkymät ovat Helsingin Energian tuotantoyhtiönä vakaat. Yhtiötä kehitetään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti osana Helsingin Energian sähkön hankinta- ja tuotantoliiketoimintaa.

RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖTOIMEN TOIMIALA

Helsingin Konsernihankinta Oy

Toiminnan luonteensa vuoksi yhtiö on hankintakeskuksen riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan piirissä. Yhtiöllä itsellään ei ole merkittäviä riskejä. (ks. Hankintakeskus).

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Pienessä organisaatiossa riskienhallintaa tehdään muiden tehtävien ohella ja kehittämisessä olennaista on saada riskienhallinnallista ajattelutapaa yhdistettyä kaikkiin työtehtäviin koko organisaatiossa.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana lisäämällä henkilöstöyksikön resursseja rekrytointeihin sekä järjestämällä mittava esimiesvalmennus. Henkilöstön osaamiseen ja asenteisiin liittyviä riskejä vähennettiin myös työvalmennuksellista esimiesotetta Hyki-hankkeessa kehittämällä, opinnollistamista Amos-hankkeessa kehittämällä sekä vapaaehtoistoimintaa Vety-hankkeessa kehittämällä.

Vuoden 2013 aikana laadittiin työhyvinvointiohjelma työuupumuksen ehkäisemiseksi. Uuden Nihtisillan toimipisteen vuokrasopimusneuvotteluissa käytettiin apuna ulkopuolista konsulttia ja sopimusluonnoksesta pyydettiin kommentit myös konsernin sisäiseltä asiantuntijalta, jotta saataisiin neuvoteltua yhtiölle mahdollisimman edullinen vuokrasopimus.

Vuoden 2014 aikana kehitetään edelleen rekrytointiprosesseja sekä työsuhteiden ja osaamisen hallintaa. HR- järjestelmähankinta tullaan saattamaan loppuun. Yhtiön taloutta vahvistetaan kehittämällä edelleen pientavaroiden lajittelu- ja hinnoitteluprosesseja, kehittämällä toimipisteverkostoa ja laajentamalla BtoB-hankkeessa testattujen yritysyhteistyömallien mittakaavaa. Prosesseja kuvataan ja kehitetään, erityisesti tavara-hankinnan osalta. Vahvistuvan talouden turvin toteutetaan palkkaohjelmaa, jonka toteutuksessa jäätin jälkeen vuonna 2013. Työhyvinvointiohjelman osana kehitetään varhaisen välittämisen malli.

Kokonaisriskin perusteella järjestetty riskitaulukko on päivitetty 21.1.2014. Arvioinnin perusteella kokonaisriskiltään yrityksen suurimmat riskit olivat arviointihetkellä:

- henkilöstön osaamiseen ja asenteeseen liittyvät riskit sekä avainhenkilöriskit
- rahoitukseen liittyvät riskit
- henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät riskit
- uuden toimipisteen perustamiseen liittyvät riskit/uuteen toimipisteeseen muuttamiseen liittyvät riskit
- hankintaan liittyvät riskit ja ongelmat
- toimintaympäristöön liittyvät epävarmuustekijät
- maine- ja vastuuriskit

Riskitaulukkoon on kirjattu vuodelle 2014 useita kehittämistoimenpiteitä riskien hallinnan parantamiseksi.

Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Varikkokiinteistöyhtiö esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella, että toimenpiteisiin kattavan riskienhallintajärjestelmän luomiseksi tulee ryhtyä. Järjestelmän luominen on aloitettu ja pyritään saamaan päätöksen vuoden 2014 aikana.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana mm. osallistamalla kaupunkikonsernin riskienhallintakoulutuksiin. Vuoden 2014 aikana kehittämistoimia edelleen jatketaan.

Merkittävimpiä riskejä ovat yleiseen taloudelliseen tilanteeseen liittyvät riskit (esim. vuokratason kehittyminen), epätyypilliset sääolosuhteet ja rakennustekniset ongelmat.

Suomenlinnan Liikenne O.Y. – Sveaborgs Trafik A.B.

Suomenlinnan Liikenteen (SLL) toimitusjohtaja on käynnistänyt toimenpiteet riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi kaupunkikonsernin ohjeiden mukaisesti. Tekemänsä itsearvioinnin perusteella SLL esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella, että toimenpiteisiin kattavan riskienhallintajärjestelmän luomiseksi tulee ryhtyä. Järjestelmän luominen on aloitettu ja pyritään saamaan päätöksen vuoden 2014 aikana.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana mm. osallistamalla kaupunkikonsernin riskienhallintakoulutuksiin. Vuoden 2014 aikana kehittämistoimia edelleen jatketaan.

Merkittävimpiä riskejä ovat merenkulun harjoittamiseen liittyvät riskit, taloudelliset riskit, kaluston kuntoon liittyvät riskit sekä yleiseen taloudelliseen tilanteeseen liittyvät riskit (esim. polttoaineen hinnan kehittyminen).

Työmaahuolto Oy Ab

Työmaahuolto Oy Ab:n arvio riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimivuudesta perustuu sekä ulkoisten tilintarkastajien että kaupungin sisäisten tarkastajien raportteihin ja viranomaisvalvontaan. Työmaahuolto Oy Ab:n riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan

tilan voidaan arvioida olevan riittävällä tasolla. Yhtiö on kiinnittänyt huomiota em. tarkastusorganisaatioiden parantamishdotuksiin.

Vuoden 2013 alussa yhtiössä toteutettiin kokonaisvaltainen riskienarviointi, jonka työkaluna on käytetty Palmian riskienhallintajärjestelmää. Riskienarvioinnin perusteella yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja näkivät tärkeimmäksi kehityskohteeksi tuotantolaitteiston merkittävän laajan modernisoinnin lähinnä uushankintojen avulla, jolla olisi merkittävän myönteinen vaikutus strategisten, operatiivisten ja taloudellisten riskien hallintaan.

Yhtiön ainoan asiakkaan Palmia-liikelaitoksen Catering-yksikön elintarviketehtaan toiminta on teollista elintarviketuotantoa, jolta vaaditaan tavanomaisia elintarviketehtaita suurempaa toimitusvarmuutta, joka johtuu loppuasiakkaina olevien sairaaloiden, koulujen, päiväkotien ja kotona asuvien vanhusten ruoka-huoltotarpeista. Tämä heijastuu yhtiön toimintaan, jolta vaaditaan teollisuuden tuotantolaitteiden ja -linjojen omistamiseen ja ylläpitoon tarkoitetun yhtiön toiminta- ja palvelukykyä. Yhtiö tunnistaa, että sen hankintaprosessiin saattaa sisältyä puutteita.

Työmaahuolto Oy Ab on arvioinut, että sen merkittävin riski on huonossa kunnossa oleva tuotantolaitteisto, joka on merkittävimältä osaltaan ylittänyt teknis-taloudellisen käyttöikänsä pään. Tämä arviointi perustuu asiantuntija-arvioihin sekä kokemusperäiseen tietoon ja tällä riskillä on taloudellisia, operatiivisia ja strategisia ulottuvuuksia. Riskin vähentämiseksi on tehty välttämättömiä ylläpitokorjauksia ja vähäisiä investointeja, mutta pitkántähtäimen suunnitelmia asiasta ei ole, sillä yhtiö odottaa kaupungin ruokapalvelustrategian ja omistajapolitiikan selkiytymistä

Koska Palmian toiminta- ja hallintomallin selvitystyö sekä Helsingin ruokapalvelustrategian selvittäminen on kesken ja niihin liittyvät päätökset vielä puuttuvat, arvioi yhtiö uudelleen riskienhallinnan kehityskohteet ja suunnattavien toimenpiteiden laadun sekä laajuuden vuoden 2014 jälkipuoliskolla, jolloin selvitystöiden tulokset ovat valmiit.

KAUPUNKISUUNNITTELU- JA KIINTEISTÖTOIMEN TOIMIALA

Hansasilta Koy

Hansasillan riskienhallinta ja sisäinen valvonta on järjestetty toistuvilla tarkastuksilla itse kiinteistöissä ja tilintarkastuksen osalta osavuositarkastuksella. Hansasilta on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta ja katsoo sen olevan riittävää.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana sopimalla etukäteen talousasioiden tarkastusjaksot ja niiden läpikäynti hallituksen kokouksissa. Vuokralaisten tyytyväisyyden parantamiseksi on käyttäjäpalaverit sovittu pidettäväksi jatkossa kaksi kertaa vuodessa. Vuoden 2014 aikana kehitetään talouden seuranta edelleen väliraportointien osalta.

Hansasillan arvion mukaan merkittävimpiä riskejä ovat kiinteistön rakenteellinen kestävyys ja sen osalta on aloitettu keskustelut kiinteistön purkamiseksi, jos ympäristön rakentamistoimet toteutuvat lähivuosina.

Helsingin Asumisoikeus Oy

Riskienhallintasuunnitelman perusteella riskienhallinnan taso on yhtiössä hyvä. Riskienhallinnan kypsyyksellään yleiskuvaa hyödynnetään, kun yhtiö selvittää riskienhallintasuunnitelman mahdollista päivitystarvetta. Hallitus ja sen alainen työvaliokunta seuraa riskejä säännöllisesti osana normaalia toimintaa ja vuosisuunnittelua sekä tekee

tarvittaessa muutoksia toimintatapoihin riskien välttämiseksi heikkojenkin signaalien perusteella.

Yhtiön toiminnassa on hyödynnetty hallituksen vuonna 2011 vahvistamaa, työvaliokunnassa laadittua yksityiskohtaista riskienhallintasuunnitelmaa, sisältäen riskien ja niiden todennäköisyyden kuvauksen erillisenä riskikenttäselvityksenä.

Tehdyn arvioinnin perusteella yhtiöllä on sekä vähäisiä, että merkittäviä riskejä, mutta ne eivät pääsääntöisesti ole kovin todennäköisiä.

Arvioinnissa esille tullut merkittävin riski ja epävarmuustekijä on ennakoimaton vastikenuosu. Hoitotalouden osalta merkittävimmät riskit ovat energiakustannusten kehitys. Taloudellisesti merkittävimmän energiakustannuksen eli lämmityksen hinnankorotukseen vaikuttaa mm. energiaverotuksen kiristyminen.

Vuonna 2014 päivitetään vuoden 2010 alusta täydellä painoarvolla voimaantullutta pääoma- ja tonttikulujen jyvitysversiota, oikeudenmukaisemman vastikekehityksen varmistamiseksi, uusien ja vanhojen kohteiden kesken.

Helsingin Tennispalatsi Koy

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Tennispalatsi esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluineella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehityskohteet:

- varautuminen kiinteistön pitkäaikaisen vastuukiinteistönhoitajan siirtymiseen eläkkeelle
- vesivuotoriskien vähentäminen (vesikatto, iv-konehuoneen lattia)
- pelastussuunnitelman päivittäminen
- taidemuseon muutostyön riskinhallintasuunnittelu yhteistyössä hankeorganisaation kanssa

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet ovat käynnissä lukuun ottamatta pelastussuunnitelman päivittämistä, joka tehdään muuttunutta käyttötilannetta vastaavaksi vuoden 2014 aikana.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana kiinteistön lukoston uudelleen sarjoituksella, vesikaton osittaisella uusinnalla, iv-konehuoneen lattian vedenpitävyyden korjaussuunnittelulla, sopimalla kiinteistön pelastussuunnitelman päivittämisen aikataulusta ja käynnistämällä toimenpiteet kiinteistönhoitajan vaihtumiseen varautumiseksi.

Vuoden 2014 aikana seurataan vesikaton vedenpitävyyttä vielä uusimattomilla alueilla, tehdään iv-konehuoneen lattian vedenpitävyyden korjaukset, päivitetään pelastussuunnitelma, jatketaan kiinteistönhoitajan vaihtumiseen varautumiseksi tarvittavia toimenpiteitä ja esitetään taidemuseon muutostyön riskinhallintasuunnittelu hankeorganisaation tehtäväksi.

Merkittävimpiä riskejä ovat kiinteistön kulumisen, korjausrakentamiseen liittyvät riskit, kiinteistön käyttöolosuhteriskit ja vahinkoriskit. Merkittäviä strategisia riskejä ei ole näköpiirissä.

Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy

Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy:n sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty kiinteistökierroksilla, käyttäjäpalavereilla ja laitteiden tarkkailulla ja valvonnalla. Hallinnon ja taloudellinen valvonta toteutetaan tilintarkastajien suodattamilla tarkastuksilla sekä kaupungin konserniraportoinnilla.

Arvioinnin perusteella Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy:n sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä/tyytyttävä.

Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy:n arvioinnissa esille tulleita merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat yleinen epävarmuus taloudellisesta tilanteesta, mikä saattaa johtaa vuokralaisten mahdollisiin irtisanoutumisiin.

Helsingin Toimitilat Koy

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskuksen antamien ohjeiden ja toimintamallien mukaisesti sekä jatkuvaluontoisesti osana yhtiön hallituksen, toimitusjohtajan ja kiinteistönpidon tehtäviä hoitavien normaalia toimintaa. Myös kaupungin sisäinen tarkastus teki tarkastuksen yhtiössä vuonna 2013.

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä, mutta kehitettäväkin on. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- sisäisen tarkastuksen vuoden 2013 tarkastusohjelmaan sisältyneen tarkastuksen raportoinnissa suositellut kehittämistoimenpiteet kiinteistöjen kuntotutkimusten ja niihin perustuvan elinkaari-/PTS-suunnittelun jatkaminen tarkoituksenmukaisessa laajuudessa
- kiinteistöhuollon kehittämistoimenpiteiden jatkaminen

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet on osin jo tehty ja muilta osin toimenpiteet ovat hyvässä vauhdissa.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana päivittämällä pelastussuunnitelmia, kehittämällä kiinteistöhuollolle kuuluvien tehtävien huoltosuunnitelmia ja seurantamenettelyjä ja käynnistämällä kaupungin sisäisen tarkastuksen raportissa suositellut kehittämistoimenpiteet.

Vuoden 2014 aikana jatketaan ja saatetaan loppuun sisäisen tarkastuksen suosittelujen toimenpiteiden toteutus, tehdään 1-2 kiinteistön tarkat vaipparakenne- ja talotekniikkakuntotutkimukset, tarkennetaan 3-4 kiinteistön elinkaari-/PTS-suunnittelua ja kaikkien kiinteistöjen korjausohjelmia lähivuosille, yhdenmukaistetaan kiinteistöjen huolto-ohjelmat sekä jatketaan erityisesti paloturvallisuuteen ja kiinteistöjen sisäilmaolosuhteisiin liittyvien teknisen huollon tehtävien hoitoon ja valvontaan liittyviä kehittämistoimia.

Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilojen arvion mukaan merkittävimpiä ovat rahoituksen hankintaan liittyvät riskit (kiinnitysvakuuksien riittävyys), rahoituksen hintaan liittyvät riskit (korkomarkkinariskit), uudis- ja korjausrakentamiseen liittyvät riskit (laatu- ja kustannushallintariskit), kiinteistöjen käyttöolosuheriskit (sisäilman laatuun vaikuttavien tekijöiden hallinnan riskit) ja vahinkoriskit (erityisesti tulipalot ja vesivahingot). Merkittäviä strategisia riskejä ei ole näköpiirissä.

Helsingin Väylä Oy

Helsingin Väylä Oy:n riskienhallinta ja sisäinen valvonta on järjestetty 24.11.2009 laaditussa vuosittain päivitetystä selostuksesta kuvatulla tavalla. Selostus on päivitetty hallituksen kokouksessa 4.2.2014.

Arvioinnin perusteella yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hallituksen käsityksen mukaan hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan epäkohdat: kameravalvontajärjestelmän toimivuus.

Merkittävin riski on liikenneonnettomuus ja siihen liittyvä tulipalo. Paloilmoitin- ja sammutusjärjestelmä on toteutettu viranomaisten hyväksymällä tavalla.

Helsingin Ympäristöalo Koy

Helsingin Ympäristöaloiden hallituksen vastuulla on huolehtia siitä, että Helsingin Ympäristöaloiden on sen talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön nähden toimiva riskienhallinta ja sisäinen valvonta.

Helsingin Ympäristöaloiden hallinnon ja taloudellinen valvonta toteutetaan tilintarkastajien suodattamilla tarkastuksilla sekä kaupungin konserniraportoinnilla. Yhtiöllä ei ole tunnistettavissa olevia merkittäviä riskejä.

Itä-Pasilan Pysäköinti Oy

Arvioinnin perusteella yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä. Varsinaisia epäkohtia ja virheitä ei tilikaudella 2013 ole havaittu. Riskienhallinnan arvioinnin tekeminen ulkopuolisen asiantuntijatahon toimesta on hyödyllistä. Tilikaudella 2014 on tarkoitus kartoittaa ja parantaa riskienhallintaa edelleen. Tämä nyt tehty arviointi perustuu itse arviointiin.

Yhtiön sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on edelleen kehitetty vuoden 2013 aikana jatkuen kuluvalle kaudelle taloushallinnon, fyysisen turvallisuuden ja tietoturvan osalta. Tilikaudella 2013 - 2014 kiinteistöjen toteutetut korjaushankkeet viedään kiinteistötietojärjestelmään. Sähköinen arkisto toteutetaan vuoden 2013 - 2014 aikana.

Yhtiö on arvioinut toimintansa laajuuteen ja rakenteeseen nähden merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja. Arviointia tullaan jatkamaan riskienhallinnan kartoittamiseksi vuoden 2014 aikana konsernin ohjaamalla tavalla.

Kaapelitalo Koy

Tekemänsä itsearviointin perusteella kiinteistö Oy Kaapelitalo esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on vähintään tyydyttävä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämistarpeet: varojen käytön nykyistäkin tarkempi valvonta: puitesopimukset ja laskutyöpohjainen urakointi edellyttävät valvojan henkilökunnan lisäkouluttamista ja panostamista aiheeseen.

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi yhtiössä ryhdytään toimenpiteisiin vuoden 2014 aikana uuden toimitusjohtajan aloitettua työnsä.

Kiinteistö Oy Kaapelitalo ei toimintavuonna ole tehnyt uutta riskianalyysiä. Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on tehty vuoden 2011 päivitetyn riskienhallintasuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2014 aikana sen mahdollisen uudelleenpäivittämisen tarve selvitetään.

Kaisaniemen Metrohalli Koy

Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohallin hallitus on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta kokouksessaan 22.1.2014 ja todennut sen olevan kaupungin riskienhallintamallin kypsyystasolla 2 (2/5). Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohalli esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativana riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteena riskienhallinnan järjestäminen.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana teettämällä yhden liukuportaan peruskorjaus ja energia- ja kuntoarvioraportti vuosille 2014–2023. Vuoden 2014 aikana korjataan kaksi liukuporrasta.

Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohalli on arvioinut, että merkittävimmät riskit ovat met-roaseman ikääntymisestä johtuvat, energia- ja kuntoarvioraportissa esitetyt, korjaustarpeet.

Kiinteistö Oy Helsingin Malminkatu 3

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Kiinteistö Oy Helsingin Malminkatu 3 esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- automaattisen paloilmoitusjärjestelmän mahdollisten yhteysvikatilanteiden aikaisen palovartioidin järjestäminen (toteutettu)
- kiinteistön lämpökeskuksen tilausvesivirran suurentaminen (toteutus käynnissä)
- liikuntakeskuksen sisäilmaolosuhteiden parantaminen rakenne- ja taloteknisiin toimenpitein (toteutus käynnissä)
- kiinteistön koordinoitun pelastussuunnitelma laadinta (toteutus käynnissä)
- kiinteistöjen kuntotutkimusten ja niihin perustuvan elinkaari-/PTS-suunnittelun jatkaminen tarkoituksenmukaisessa laajuudessa (alustavasti toteutus kaavailtu vuosille 2014-2015)
- johdon vastuuvakuutuspäivitys peruskorjauksen päätyttyä (toteutettu)
- siirtyminen sähköiseen laskujen käsittelyyn (alustavasti toteutus kaavailtu vuodelle 2014 tai 2015)

Edellä mainittujen poikkeamien korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet vuonna 2013 ja keskeneräisten asioiden tilanne on esitetty edellä.

Vuoden 2014 aikana saatetaan loppuun edellä mainitut keskeneräiset asiat lukuun ottamatta kuntotutkimuksia ja niihin pohjautuvaa PTS-suunnittelua, jotka toteutettaneen ainakin pääosin vasta 2015. Myös sähköiseen laskujen käsittelyyn siirtyminen saatetaan toteuttaa vasta 2015.

Merkittävimpiä riskejä ovat rahoituksen hintaan liittyvät riskit (korkomarkkinariskit), uudis- ja korjausrakentamiseen liittyvät riskit (laatu- ja kustannushallintariskit), kiinteistöjen käyttöolosuhteriskit (sisäilman laatuun vaikuttavien tekijöiden hallinnan riskit) ja vahinkoriskit (erityisesti tulipalot ja vesivahingot). Merkittäviä strategisia riskejä ei ole näköpiirissä.

Kiinteistö Oy Intiankatu 31

Tekemänsä itsearviointin perusteella Koy Intiankatu 31 esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan puutteet liittyvät kiinteistön huollon toimintaan. Sitten huoltoyhtiö on vaihdettu.

Kiinteistö Oy Intiankatu arvion mukaan merkittävimpiä riskejä ovat vahinkoihin (tulipalo, vesivahinko yms.) liittyvät riskit.

Lasipalatsin Mediakeskus Oy

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta on arvioitu tavoitteiden ja toimivuuden suunnittelussa sekä tavoitteita uhkaavien riskien tunnistamisessa ja arvioinnissa 9.5.2013. Arvioinnin perusteella Lasipalatsin Mediakeskus Oy:n sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä.

Lasipalatsin Mediakeskus Oy:n arvion merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat henkilöstöriskit sekä yleinen taloudellinen tilanne, joka heijastuu vuokra- ja laskusaataviin. Henkilöstöriski muodostuu yrityksen avainhenkilöiden erityisosaamisesta.

Vuokra- ja laskusaatavien seuranta on parannettu edelleen. Riskiä on pienennetty keräämällä erityisosa-alueiden dokumentaatiota palvelimelle koko henkilöstön käyttöön. Lisäksi viikoittaisissa kokouksissa välitetään informaatiota osa-alueiden toiminnoista.

Malmin Liiketalo Oy

Arvioinnin perusteella Malmin Liiketalo Oy:n toiminnan laajuus huomioiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä/tydyttävä.

Malmin Liiketalo Oy on arvioinut toimintansa laajuuteen ja rakenteeseen nähden kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja. Arvioinnin esille tulleita merkittävimpiä riskejä ovat vanhemman rakennuksen elinkaaren loppuun kulumisen lähestymisen. Kiinteistön kehittämiseksi yhtiön hallitus on esittänyt kaupunkisuunnitteluvirastolle asemakaavamuutosta kyseiselle tontille.

Oy Helsingin Asuntohankinta Ab

Oy Helsingin Asuntohankinta Ab on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja sen toimivuutta hallituksen kokouksessa käyttäen toimialan yleisiä riskiarvioita. Tekemänsä itsearviointin perusteella Kiinteistö Oy Asuntohankinta esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä. Huoneistojen muuttoremonttien laskutuksessa siirryttiin työajan/materiaalin menekkiin perustuvaan laskutusohjelmaan, mikä lisää laskutuksen oikeellisuutta ja läpinäkyvyyttä. Remonttien valvontaan panostetaan alkavalla tilikaudella.

Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät yhtiön yli 900 asunto-osakeyhtiössä sijaitsevien asuntojen hoito- ja pääomavastikkeiden vuokria nopeampaan nousemiseen. Yleinen rahamarkkinoiden muutos on oleellisesti vaikeuttanut asunto-osakeyhtiöiden pitkäaikaista remonttien rahoittamista ja on odotettavissa, että vastikkeet myös jatkossa nousevat vuokrien nousua nopeammin.

Yhtiön tulorahoituksen riittävyys tulevina vuosina on taloudellinen riski ja siksi yhtiö joutuu toteuttamaan huomattavia vuokrankorotuksia myös tulevina vuosina.

Pakkalantie 30 Koy

Viranomaisvalvontaan ja yhtiön ulkoisten ja kaupungin sisäisten tarkastajien antamien raporttien perusteella Kiinteistö Oy Ab Pakkalantie 30:n riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilan voidaan arvioida olevan riittävällä tasolla. Yhtiö on kiinnittänyt huomiota em. tarkastusorganisaatioiden parantamiseksi.

Vuoden 2013 alussa yhtiössä toteutettiin kokonaisvaltainen riskienarviointi, jonka työkaluna on käytetty Palmian riskienhallintajärjestelmää, jossa arvioidaan strategiset, taloudelliset ja operatiiviset riskit.

Riskienarvioinnin perusteella yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja näkevät tärkeimmäksi kehityskohteeksi kiinteistön kunnan merkittävä kohentaminen, jolla olisi merkittävän myönteinen vaikutus kaikkien edellä mainittujen riskityyppien hallintaan. Koska edellä mainittu Palmian toiminta- ja hallintomallin selvitystyö sekä Helsingin ruokapalvelustrategian selvittäminen on kesken ja niihin liittyvät päätökset vielä puuttuvat, arvioi yhtiö uudelleen riskienhallinnan kehityskohteet ja suunnattavien toimenpiteiden laadun sekä laajuuden vuoden 2014 jälkipuoliskolla, jolloin selvitystöiden tulokset ovat valmiit.

Kiinteistö Oy Ab Pakkalantie 30 on arvioinut, että sen merkittävin riski on huonossa kunnossa oleva kiinteistön tehdasrakennus, joka on tullut teknis-taloudellisen käytöikänsä päähän. Tämä arviointi perustuu asiantuntija-arvioihin sekä kokemusperäiseen tietoon ja tällä riskillä on taloudellisia, operatiivisia ja strategisia ulottuvuuksia. Riskin vähentämiseksi on tehty välttämättömiä ylläpitokorjauksia, mutta pitkántähtäimen suunnitelmia asiasta ei ole, sillä yhtiö odottaa kaupungin ruokapalvelustrategian ja omistajapolitiikan selkiytymistä.

Palvelukeskus Albatross Oy

Tekemänsä itsearviointin perusteella Palvelukeskus Albatross Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan epäkohtia ei ole havaittu. Vuoden 2014 aikana kehitetään isännöintiyrityksen toiminnanohjausmalleja.

Palvelukeskus Albatross Oy on arvioinut merkittävimpiä riskejä (strategiset, taloudelliset ja operatiiviset). Merkittävimpiä riskejä ovat äkillisten ja yllättävien teknisten järjestelmien ongelmat joita pyritään välttämään PTS-suunnittelun ja vuositarkastusten avulla. Yhtiöllä on toimintansa laajuuteen nähden riittävät vakuutukset.

Puistolan Pankkitalo Koy

Tekemänsä itsearviointin perusteella Koy Puistolan Pankkitalo esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan epäkohtia ei ole havaittu. Yhtiön sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty vuoden 2013 aikana. Vuoden 2014 aikana kehitetään isännöintiyrityksen toiminnanohjausmalleja.

Koy Puistolan Pankkitalo on arvioinut merkittävimpiä riskejä (strategiset, taloudelliset ja operatiiviset). Merkittävimpiä riskejä ovat äkillisten ja yllättävien teknisten järjestelmien ongelmat joita pyritään välttämään PTS-suunnittelun ja vuositarkastusten avulla. Yhtiöllä on toimintansa laajuuteen nähden riittävät vakuutukset.

Rastilankallion päiväkotiki Koy

Arvioinnin perusteella Kiinteistö Oy Rastilankallion päiväkodin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä.

Yhteisön sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty vuoden 2013 aikana. Taloustilanteen arvio tehdään syksyllä hallitukselle, siinä käsitellään alkuvuoden toteutuneet kulut ja arvioidaan loppuvuoden tilannetta ja jo tulevaa vuotta.

Kiinteistö Oy Rastilankallion päiväkodin on arvioinut toimintansa laajuuteen ja rakenteeseen nähden kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja. Arvioinnin ei tullut esille merkittäviä riskejä.

Töölönlahden Pysäköinti Oy

Töölönlahden Pysäköinti Oy:n taloudellinen ja hallinnon valvonta toteutetaan tilintarkastajien suorittamilla tarkastuksilla sekä kaupungin konserniraportoinnilla.

Töölönlahden Pysäköinti Oy:n pysäköintilaitos on valmistunut 30.7.2012. Takuu-aika on 2 vuotta. Rakentamis- ja takuuvaiheessa vastuut ovat pääosin urakoitsijalla. Pysäköintiliiketoimintaa harjoittaa Q-Park Finland Oy. Pysäköintiliiketoiminta on kehittynyt Töölönlahden rakentamisen myötä suotuisasti.

Arvioinnin perusteella Töölönlahden Pysäköinti Oy:n riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Tunnistettavissa olevia, merkittäviä riskejä ei ole tiedossa.

Viikin viher- ja ympäristötietokeskus Koy

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty kiinteistökiertoilla ja laitteiden tarkkailulla ja valvonnalla. Hallinnon ja taloudellinen valvonta toteutetaan tilintarkastajien tarkastuksilla sekä kaupungin konserniraportoinnilla.

Arvioinnin perusteella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä. Arvioinnissa ei tullut esille merkittäviä riskejä tai epävarmuustekijöitä.

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN TOIMIALA

Helsingin Seniorisäätiö

Helsingin Seniorisäätiön johtoryhmä, toiminnanjohtaja ja viimekädessä hallitus arvioi riskien vaikutuksia ja päättää toimenpiteistä. Riskienhallinnan tila perustehtävään, talouteen ja tietoturvaan sekä toimintaan liittyen on hyvällä tasolla. Säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisessa ei havaittu poikkeamia. Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty 2013 päivittämällä omavalvontasuunnitelma.

Sosiaalihuoltoa, muun muassa vanhuspalveluja, valvotaan sosiaali- ja terveysministeriön, aluehallintoviraston, Valviran ja kunnan toimesta. Valvonnassa on ensisijaisesti kyse sen arvioimisesta ja varmistamisesta, että toimitaan säädösten edellyttämällä tavalla, ja että toiminta, palvelu ja asiakkaiden kohtelu on asianmukaista ja laadultaan riittävän hyvää. Seniorisäätiössä on lakisääteinen, kattava omavalvontasuunnitelma laadittu 2012 syksyllä ja päivitetty 2013 lokakuussa.

Riskit ja vaaratilanteet sekä laadulliset puutteet on kuvattu ja kirjattu sekä suunniteltu miten niitä ennaltaehkäistään ja korjataan. Riskienhallinnan tila perustehtävään ja toimintaan liittyen on hyvä eikä riskienhallinnan järjestämisessä, sisäisessä valvonnassa ole havaittu merkittäviä poikkeamia.

Merkittävimpinä riskeinä on tunnistettu seuraavia:

Strateginen riski:

Palvelurakenteen muutos pitkäaikaisesta laitoshoidosta tehostettuun palveluasumiseen on Säätiössä liitettävä rakennusten saneerausten yhteyteen. Seniorisäätiö myi Helsingin kaupungille kiinteistönsä vuonna 2010, jotta niiden peruskorjaukset mahdollistuisivat. Seniorisäätiön käytössä olevista vanhainkotirakennuksista ainoastaan Mariankodin peruskorjauksen suunnittelu on aloitettu. Kannelkotiin ei ole suunnitteilla peruskorjausta, ja Pakilakodin suunnittelua ei ole aloitettu. Korjausvelka kasvaa ja palveluasumiseen siirtyminen viivästyy. Antinkoti muuttuu palveluasumisyksiköksi 1.1.2015 ilman saneerausta.

Seniorisäätiö ei tiedä palveluasumisen kuukausihintaa vuodelle 2015. Suunnitelmat vanhainkodista palveluasumisyksiköksi on kuitenkin tehtävä 2014 vuoden aikana. Henkilökuntarakenne vielä auki, samoin kuin muut taloudelliset tekijät, jotka vaikuttavat suoraan kannattavuuteen.

Operatiiviset riskit:

Turvatekniikan vanhainaikaisuus voi aiheuttaa asukkaille turvallisuusriskin kaikissa Säätiön yksiköissä. Asukkaat alkavat olla muistisairaita, mutta kävelykykyisiä, mikä vaatii kulunvalvontaa jaurvatekniikkaa yhä enemmän.

Koulutetun, osaavan ja sitoutuneen henkilöstön saaminen jatkossa on yhä suurempana haasteena vanhustenhuollossa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla, jossa kalliit asumiskustannukset.

Taloudelliset riskit:

Jos palvelurakennemuutoksen mukaisesti Säätiön asukaspaikat vähenevät ja yksiköitä ei saneerata, ei pystytä volyyymiä pitämään samansuuruisena, vaan toiminta pienee oleellisesti. Tuolloin hävitään kustannustehokkuudessa.

Säätiön hallituksen tulee kaikessa toiminnassaan edistää säätiön tarkoitusta säännöissä mainituilla toteuttamistavoilla. Säätiön edellytykset turvata tulevaisuutensa ovat merkittävästi vähentyneet jos rakennusten huono kunto estää toiminnan jatkumisen.

Niemikotisäätiö

Niemikotisäätiö on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta käyttäen apuna konsernihallinnon laatimaa sisäisen valvonnan taulukkoa/muistilistaa 5.2.2014. Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Niemikotisäätiö esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on tyydyttävä.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan epäkohdat, puutteet tai kehittämiskohteet:

- tavoitteiden asettaminen: kannustinjärjestelmä puuttuu
- valvontatoimenpiteet: tehtävien eriyttäminen, toimintatapa mahdollisessa syytöseen asettamisessa tai muussa oikeusseuraamustilanteessa
- raportointi: toiminnan vaikuttavuuden mittarit puuttuvat, järjestelmä palautteen saamiseksi sidosryhmiltä puuttuu ja poikkeustilanteiden tiedotusmenettelyt puuttuvat.

Edellä mainittu poikkeamien korjaamiseksi on laadittu toimenpidesuunnitelma.

Vuoden 2014 aikana Niemikotisäätiö osallistuu aktiivisesti Suomen sosiaalipsykiatristen yhteisöjen keskusliiton toimintaan, jossa pyritään kehittämään alalle soveltuvia yhteisiä toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin kriteereitä. Uuden strategian valmistelutyössä on tarkoitus systemaattisemmin kartoittaa keskeisten sidosryhmien tarpeet ja toiveet säätiön toiminnan kehittämisessä. Poikkeustilanteiden tiedotusmenettelyt on tarkoitus käydä läpi osana säätiön viestinnän kehittämistä 2014.

Operatiivisista riskeistä suurin liittyy asiakaskunnan muutokseen. Yhä moniongelmaisemman asiakaskunnan kuntouttaminen nykyisellä henkilöstömäärällä muodostaa ison haasteen lähitulevaisuudessa. Niemikotisäätiön henkilöstömäärä on mitoitettu lähinnä säätiön alkuperäisen asiakaskunnan mukaan eikä siis vastaa muuttunutta tilannetta. Operatiivisiin riskeihin Niemikotisäätiö pyrkii vastaamaan mm. entistä suunnitelmallisemmalla henkilöstökoulutuksella ja pitkäjänteisellä strategiatyöllä. Operatiivisiin riskeihin liittyy toimintaan soveltuvien toimitilojen hankkiminen.

Strategiset riskit kohdistuvat erityisesti Niemikotisäätiön kehittämistoimintaan, joka nyt asiakaskunnan voimakkaasti muuttuessa on erityisen tärkeää. Merkittävä haaste on kompensoivan rahoituksen löytäminen aiemman kehittämistoiminnan mahdollistaneen RAY-rahoituksen tilalle.

Vuoden 2014 aikana pyritään selvittämään sitä, voidaanko säätiön asukkaille saada kotivakuutusta huoneistoissa sattuvien vahinkojen varalle. Vakuutusyhtiöt suhtautuvat nihkeästi säätiön asiakkaiden kotivakuutusanomuksiin.

Oulunkylän sairaskotisäätiö

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta arvioidaan vuosittain johtoryhmässä. Toimitusjohtaja pitää lisäksi säännölliset info-/keskustelutilaisuudet henkilökunnalle, joissa arvioidaan myös merkittävimpiä toiminnan riskejä ja tarkastellaan toimintaa ja tulosta kvartaaleittain.

Arvioinnin perusteella Oulunkylän sairaskotisäätiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä seuraavilla alueilla: toiminnan organisointi, tavoitteiden asettaminen, toiminnan eettisyys, riskien tunnistaminen, valvontamenettelyt, raportointi ja tiedonvälitys. Palo- ja pelastusturvallisuus on todettu erittäin hyväksi.

Riskikartoitus tullaan päivittämään huomioiden strategiset, taloudelliset ja operatiiviset näkökulmat. Tarkoituksena on arvioida riskienhallinnan nykytilaa, asettaa riskienhallinnalle tavoitetila sekä tunnistaa tarvittavat toimenpiteet tavoitetilan saavuttamiseksi. Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella, että parantamista ja kehittämistä vaativa riskienhallinnan kehittämiskohde on potilastietojärjestelmä, jonka sopimattomuuden vuoksi haittatapahtumien virhe saattaa kasvaa potilasturvallisuutta vaarantaen. Potilastietojärjestelmä uusitaan ja on parhaillaan kilpailutuksessa.

Säätiön toiminnan kannalta keskeisin on liikeriski: Sotainvalidien ja veteraanien tilalle on löydettävä uusia asiakas-/ potilasryhmiä, jotta toiminta voi jatkua täysipainoisesti varmistaen samalla sotainvalidien ja muiden veteraanien palvelut.

PosiVire Oy

PosiViren sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toteutuksen periaatteet on dokumentoitu yhtiön toimintakäsikirjaan sekä erillisessä asiakirjassa, joka perustuu Helsingin kaupungin riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeistukseen. Riskienhallintasuunnitelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Seuraava päivitys on 1/2014.

Vuoden 2013 aikana on kehitetty ja arvioitu edelleen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta osana toimintajärjestelmän päivitystä sekä sisäisissä auditoinneissa, johdonkatselmuksessa sekä Inspecta Oy toteuttamassa ulkoisessa auditoinnissa. Tekemänsä itsearviointin perusteella PosiVire toteaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilan olevan hyvä.

Vuoden 2013 aikana toteutetuissa arvioinneissa on valittu kuluneella tilikaudella tietosuoja riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteeksi.

Tietosuojaa on kehitetty arvioimalla tietosuojan nykytila ja tekemällä sen perusteella tietosuojasuunnitelma, joka liitetään osaksi toimintajärjestelmää 2014. Vuoden 2014 aikana pidetään tietosuojakoulutusta. Samanaikaisesti myös tietoturva kehitetään.

PosiViren merkittävimmät riskit liittyvät tilauskannan ja toimintaympäristön muutoksiin.

PosiViren toimintaan vaikuttavat omistajien tekemät vuosittaiset tilaukset ja niiden määrä. Omistajien tekemät linjaukset palveluja tilaaville yksiköille ja riittävälle tilauskannalle ovat tärkeitä. Riskinä nähdään uudistuva lainsäädäntö, joka saattaa heijastua yrityksen saamiin tukiin. Vuoden 2014 aikana järjestetään yrityksessä auditointikoulutus, jolla edistetään työntekijöiden valmiuksia toiminnan kehittämiseen, valvomiseen ja riskienhallintaan.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta arvioidaan osana toimintajärjestelmää sen päivituksen yhteydessä, johdonkatselmuksessa sekä Inspecta Oy toteuttamassa ulkoisessa auditoinnissa.

SIVISTYS- JA HENKILÖSTÖTOIMEN TOIMIALA

Helsingin Musiikkitalon säätiö

Tekemänsä itsearviointin perusteella Helsingin Musiikkitalon säätiö esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Riskien hallinnassa ja sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu epäkohtia tai puutteita. Säätiön kehittämiskohteena on se, että vuotuiset tulot eivät riitä kovinkaan hyvin säätiön tarkoituksen toteuttamiseen.

Edellä mainitun kehittämiskohteen korjaamiseksi on hallitus ja asiamies työstäneet vuoden 2013 aikana säätiön tehtävän kirkastamista sekä varainhankintasuunnitelmaa. Vuoden 2014 aikana kehitetään säätiön omaa varainhankintaa.

Musiikkitalon säätiön merkittävin riski on se, että säätiölle perustamisvaiheessa asetun säädepääoman ja sen saaman sinänsä suuren Pro Musica -säätiön myöntämän avustuksen tuottamat vuotuiset tulot eivät riitä kovinkaan hyvin säätiön tarkoituksen vaikutukselliseen toteuttamiseen. Toinen riski on se, että henkilöresurssit ovat varsin vähäiset, koska säätiöllä ei ole varoja palkata henkilöstöä kehittämään säätiön toimintaa ja tekemään varainhankintaa. Tämän vuoksi hallitus ja säätiö tarkastelevat vuoden 2014 aikana erilaisten provisiopohjaisten ulkopuolisten palveluiden käyttämistä, joiden kulut ovat sidottuja toteutuneeseen varainhankintaan.

Helsingin seudun kesäyliopistosäätiö

Helsingin seudun kesäyliopistosäätiön sisäisen valvonnan tilaa on arvioitu hallituksen strategiatyössä riittäväksi ja erityisiä kehittämiskohteita tai -tarpeita ei ole.

Arvioinnin esille tulleita merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat yleinen taloudellinen tilanne (jäsenkaupunkien toiminta-avustukset, erityisesti opetus- ja kulttuu-

riministeriön valtionosuus ja sen kehittyminen sekä oppilasmaksut). Suurin vaikuttava tekijä on opiskelijamäärä, sillä se vaikuttaa suoraan kuluvana vuonna talousarvion toteutumiseen ja kahtena seuraavana vuonna valtion avustukseen. Talouden yleinen heikkeneminen ja sen aiheuttama oppilasmäärän ”romahtaminen” on suurin riskitekijä.

Jäsenkaupunkien toiminta-avustusten pieneneminen tai loppuminen kokonaan aiheuttaisi korotuksen oppilasmaksuihin, joka edelleen vaikuttaisi oppilasmääriin. Riskit nähdään kuitenkin tällä hetkellä ja edelleen vuonna 2014 pieneksi jäsenkaupunkien avustuksen suhteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuden suhteen riski on selvästi suurempi.

Yhteisön sisäistä valvontaa on edelleen kehitetty pitämällä ajan tasalla päivitykset hankittuihin kirjanpidon ja talouden ohjelmistoihin. Näiden avulla kyetään talouden toteutumista seuraamista parannettu ja ollaan lähellä reaaliaikaista seurantakykyä. Kehitettyä kurssikohtaista talouden toteutuman seuranta on käytetty. Säätiön vakuutukset on tarkistettu.

Helsingin teatterisäätiö

Teatterisäätiön hallitus on arvioinut teatteritoiminnan riskien hallintaa määrittelemällä strategiassaan teatterin tuloskortin strategiset linjaukset, menestystekijät ja toimenpideohjelmat. Hallitus on tarkistanut tuloskortin tavoitteet vuoteen 2017. Tärkeimpänä strategisena linjauksena teatterin talouden hallinnassa on edelleen taloudellisten riskien huomioiminen ohjelmistosuunnittelussa sekä esitystoiminnan ja oman tulohankinnan turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Tämän tavoitteen saavuttamisessa on keskeisenä riskien hallinnan elementtinä oma pääoman 2,5 M€ taso vuosittaisten lipputulovaihtelujen turvaamiseksi.

Kaupunginteatteri on laatinut yhteistyössä vakuutusyhtiön kanssa teatterin turvaselvityksen, jossa on arvioitu henkilöstön, omaisuuden ja toiminnan vakuutukset. Lisäksi edustajiston ja hallituksen jäsenillä sekä teatterin johdolla on voimassa olevat vastuuvakuutukset.

Arvioinnin perusteella Kaupunginteatterin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa voidaan pitää vuoden 2013 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä hyvänä. Myös työturvallisuuteen kiinnitetään jatkuvasti huomiota.

Arvioinnissa esille tulleita merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat teatteritoiminnan perusluonteen mukaisesti itse esitystoimintaan liittyvät epävarmuustekijät, alan henkilöstövaltaisuus, produktioiden taiteellisten ja taloudellisten tulosten onnistuminen ja ensi-iltojen saama vastaanotto, mitä merkittävästi vaikuttaa teatterin katsojatavoitteiden saavuttamiseen ja oman tulohankinnan onnistumiseen.

Vuonna 2013 yhteiskunnassa vallinnut taloudellinen epävarmuus vähensi myös teattereiden lipunmyyntiä ja ostopäätöksiä. Kaupunginteatterin oma tulohankinta on perinteisesti kattanut toiminnan kuluista merkittävän osan.

Helsinki Stadion Oy

Helsinki Stadion Oy on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämistä ja toimivuutta sisäisesti toimitusjohtajan ja hallituksen toimesta. Arviointi on säännöllinen osa yhtiön jokapäiväistä toimintaa sekä hallituksen kokousasioiden käsittelyä. Tekevänsä itsearvioinnin perusteella Helsinki Stadion Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä.

Arvioinnissa on todettu kuluneella tilikaudella parantamista ja kehittämistä vaativat seuraavat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiskohteet:

- Hankkeita yhteistyössä yhtiön vuokralaisen kanssa toteutettaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että tilaajina ei käytetä useita tahoja, sillä riskinä on juridisten sopimussuhteiden hämärtyminen.
- Tiedonkulun varmistaminen hankkeissa, joissa on useampi osapuoli.

Vuoden 2014 aikana kehitetään erityisesti kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti riskienhallinnan tilan dokumentointia yhtiössä.

Merkittävin riski tai epävarmuustekijä liittyy yhtiön rahoitusrakenteeseen ja yhtiön omistaman kiinteistön kunnossapitoon. Yhtiötä perustettaessa ei ole välttämättä pystytty huomioimaan kiinteistön kunnostustarpeiden laajuutta ja tarvetta pysyä kehityksen mukana. Kuntokartoituksen yhteydessä paljastui, että yhtiö ei välttämättä kykene suorittamaan suurimpia peruskorjauksia ilman ulkopuolista rahoitusta.

Kunnostus- ja korjaustoimenpiteitä priorisoidaan ja toteutetaan edelleen vuonna 2014 kuntokartoituksen tulosten ja suositusten perusteella yhtiön varojen puitteissa.

Helsinki-viikon säätiö

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella Helsinki-viikon säätiö esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä eikä siihen liity kehittämistarpeita. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta arvioidaan vuosittain kuluneen toimintavuoden arvioinnin yhteydessä vuoden lopussa. Toimintaa valvotaan kuukausitasolla budjetti- ja sopimuskatsauksilla (erityisesti taloudelliset ja juridiset sitoumukset sekä tekijänoikeudet).

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on kehitetty vuoden 2013 aikana käymällä läpi ja kehittämällä sopimuslomakkeet ja budjetointityökalut. Vuoden 2014 aikana kehitetään taloushallinnon prosesseja, erityisesti perehtymällä sähköisen laskujen kierron ja hyväksynnän järjestämistapoihin.

Helsinki-viikon säätiön merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat festivaalitoimintaan liittyvä pääsylipputulosten toteutumisen epävarmuus. Riskiä hallitaan toteuttamalla yleisöä kiinnostavaa ohjelmistoa sekä maltillisella lipunhinnittelulla ja huolellisella projektibudjetoinnilla.

Jääkenttäsäätiö

Tekemänsä itsearvioinnin perusteella säätiö toteaa, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä, eikä siinä ole havaittu merkittäviä puutteita tai kehittämistarpeita.

Säätiö on jatkuvasti arvioinut merkittävimpiä riskejä. Merkittävimpiä riskejä ovat yleisen taloudellisen tilanteen kehitys ja siitä johtuva palvelujen kysynnän muutokset.

Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy, Urheiluhallit Oy ja Vuosaaren Urheilutalo Oy

Sisäinen valvonta toteutuu osana päivittäisiä tehtäviä ja toimintaprosesseja. Yhteisön sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty säännöllisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa on arvioitu myös konsernihallinnolle toimituissa osavuosi- ja vuosikatsauksissa.

Merkittävimmät ympäristöä kuormittavat tekijät yhtiöiden toiminnassa liittyvät pääasiassa energiankulutukseen. Kulutuslukemat ovat pääsääntöisesti opetusministeriön näille laitoksille antamien ohjearvojen tasolla.

Suurimmat riskit ympäristölle muodostavat vedenkäsittelykemikaalit, joista haitallisimpia ovat natriumhypokloriitti ja suolahappo varsinkin päästessään tekemisiin toistensa kanssa. Tämän välttämiseksi aineita sisältävät astiat on sijoitettu erillisiin, viranomaismääräysten mukaisiin valuma-altaisiin mahdollisten astiarikkojen varalta.

Henkilöstöön kohdistuvat merkittävimmät riskitekijät kohdistuvat työtapaturmiin sekä työolosuhteista aiheutuviin mahdollisiin työkyvyn alenemiin. Sairaus- ja tapaturmapoisuololoja sekä tapaturmien määrää ja laatua seurataan vuosittain. Hallikohtaiset työturvallisuusriskien arvioinnit on sisällytetty turvallisuusasiakirjoihin. Halleissa järjestetään vuosittain turvallisuusharjoitukset. Henkilöturvallisuuteen liittyvään koulutukseen ja tiedotukseen on erityisesti panostettu.

Seure Henkilöstöpalvelut Oy

Tekemänsä itsearviointin perusteella Seure Henkilöstöpalvelut Oy esittää, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tila on hyvä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kannalta ei yhtiössä ole merkittäviä epäkohtia. Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n johtoryhmä käsitteli riskienhallintasuunnitelmaa 23.1.2013 ja hallitus käsitteli ja hyväksyi suunnitelman kokouksessaan 20.2.2013.

Yhtiön sisäiset ohjeet tullaan päivittämään ja tarpeen mukaan ohjeistusta lisätään. Toimintaa koskevia ohjeistuksia on päivitetty osittain vuoden 2013 aikana. Yhtiön henkilöstön tietoisuutta riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan osalta pyrittiin lisäämään. Tärkeimmät prosessit kuvattiin vuoden 2013 aikana.

Selvä kehittämiskohde on, että yhtiöön luodaan sisäisen valvonnan ohjeistus sekä valvontatoimenpiteet. Yhtiön toiminnanohjausjärjestelmää ollaan parhaillaan hankkimassa. Lisäksi vuoden 2013 loppupuolella aloitettiin yhtiön uuden strategian valmistelu. Samanaikaisesti uudistetaan myös organisaatio. Näiden muutosten jälkeen riskienhallinta ja sisäinen valvonta tulee kokonaan uuteen käsittelyyn. Vuoden 2014 aikana kehitetään edelleen riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeistusta sekä henkilöstön toimintatapoja.

Seure Henkilöstöpalvelut Oy on arvioinut merkittävimpiä riskejä, jotka yhtiön johtoryhmä ja hallitus ovat käsitelleet ja osaltaan hyväksyneet. Operatiivisesti suurin riski liittyy tietojärjestelmiin, ilman niitä vuokraustoimintaa ei voi tehdä. Yhden työpäivän aikana täytetään 600 – 700 tilausta ja niiden tuottama liikevaihto on noin 260 000 euroa, joten lyhyetkin käyttökatkokset ovat merkittäviä. Yhtiön johtaminen muuttuvan toimintaympäristön mukaiseen toimintamalliin samalla varmistaen kuitenkin arkityön sujuvuus, on operatiivisessa johtamisessa riski, jonka minimoiminen vaatii tarkkaa suunnittelua. Taloudellinen riski tulee asiakkaiden talouden tiukkenemisestä, ja siitä, että asiakkuustyössä ei onnistuta ja palveluprosessien kehittäminen kangertelee ja että tietojärjestelmien kanssa tulee ongelmia.

Stadion-säätiö

Toiminnalliset riskit liittyvät lähivuosina Olympiastadionin huonoon kuntoon. Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeen suunnittelutyö käynnistyi alkuvuodesta 2013. Rakentaminen on tarkoitus käynnistää tammikuussa 2016 ja hankkeen on tarkoitus olla valmis vuoden 2018 loppuun mennessä. Tämä edellyttää rahoituspäätöksiä vuonna 2014. Olympiastadionin perusparantamis- ja uudistamishankkeen omat riskit

käydään läpi jokaisessa hallituksen, rakentamistaimikunnan ja hankkeen ohjausryhmän kokouksessa ja ne on kirjattu HKR-Rakennuttajan tilanneraportteihin.

Olympiastadionin talous vaatii yhteisiä toimenpiteitä vuosina 2016–2018. Rakentamisvuosina toiminnan tuottoja ei ole. Stadion-säätiön taloussääntö tarkistettiin vuonna 2013.

